Warszawa dnia 27 Marca 1886.

Szanowny Księże Profesorze!

Dwa razy już pisałem do Szan. K. Profesora prosząc Go o łaskawe zawiadomienie, czy zwrócony Mu przezemnie przekaz do Gebethnera i Wolffa na 23 rub. doszedł rąk Jego.

Ponieważ nie otrzymałem odpowiedzi, korzystam więc z grzeczności znajomej mi Pani, oddawczyni niniejszego listu, ~~i proszę~~ jadącej na parę dni do Krakowa i proszę Szan. K. Profesora, aby przez Nią raczył mnie ustnie

przynajmniej poinformować,
czy wie o tem, że należności
mej u Gebethnera i Wolffa
da której przekazano Sz. Pro-
fesora, zrealizowano już na-
[illegible].

Niemam bynajmniej za-
miaru naglić Szan. Pana Pro-
fesora o wypłacenie mi tej
tej należności, jeżeli Mu-
to robi różnicę. Owszem
dla ułatwienia Mu pokrycia
tej należności, mógłbym za-
proponować Mu odprawienie
odpowiedniej ilości Mszy Św.
których jest mało w kraju.

Jeśli Szan. Pan Profesor przyjmie tę propozycyę, to wybór instrukcyi w krótkim czasie nadeślę. W przeciwnym razie, czas i sposób widzenia się, pozostawiam uznaniu Szan. P. Profesora i tylko proszę, aby o tém co w tym względzie postanowi, zechciał mnie zawiadomić.

Łączę wyrazy wysokiego szacunku i poważania

N. T. Chałubiński

3

9 IX 1886

+

Przewielebny X. Profesorze!

Powróciwszy z wakacyj zastałem miły bardzo list X. Profesora, za który serdecznie dziękuję. Mszę św. w dacie przepisanym odprawię.

X. Tyszkiewicz bawi ciągle w Ameryce; jest bowiem w S. Antonio (Texas.)

Co do mnie, jestem dzięki Bogu dość zdrów i zabieram się z polecenia Kolegów naszej Dyecezyi do opracowania memorjału, którego celem zprosić nasze Kancelarię, by plan nauki religii gruntownej uległ zmianie w gimn.; mianowicie: by zniesiono liturgię, jako przedmiot osobny, wcielono do Katechizmu — a na Katechizm by 3, 4 kl. przeznaczono, by w końcu

zaprowadzano inny podręcznik w kl. V.
Czy to wytłumaczy – Bóg jeden wie.
Proszę Drogiego mi P. Profesora
i panią Jego polecam uściśnienia

Szczerze i bardzo oddany

Br. 9/9 86. J. Zalew

Gross-Umstadt 21 October 1887.

Hochwürdiger Pater!

Die diesjährige Hauptversammlung der freien Vereinigung kath. Social-Politiker hat unter den Berathungsgegenständen für das kommende Jahr auf Antrag des Hochwürdigsten Herrn Bischofs von Mainz als 5. Berathungsgegenstand das Thema „der socialen Bedeutung der religiösen Orden" aufgenommen und unter Bezeichnung des Herrn Dr. Schaedler als 1. Referenten mir die Sorge überlassen, einen 2. Referenten zu gewinnen. Bei solcher Sachlage erlaube ich mir nun, mich mit der Bitte an Euer Hochwürden

zu wenden, dieses in Rede stehende Refe-
rat geneigtest übernehmen zu wollen.
Was mich besonders wieder hoffen läßt, daß
meine Bitte Gewährung finde, ist der Um-
stand, daß Herr Hochwürden selbst Botani-
ker sind, und dann auch als besonders
berufen erscheinen zu Behandlung des so
interessanten und wie sicherlich zeitge-
mäßen Themas. Zudem werden Herr
Hochwürden gerade in diesem Jahre
eine Arbeit um so lieber übernehmen,
als die nächste Generalversammlung in
Prag stattfinden soll, und als somit
alle Aussicht vorhanden ist, daß dieselben
Ihre Ansichten selbst werden vertreten

könne. Ich gebe mich daher der ange-
nehmen Hoffnung hin, baldigst in den
Besitz einer zusagenden Antwort zu
gelangen, und warte ich nur auf dieselbe
ab, um in einem zu erlassenden Circu-
lare die endgiltige Vertheilung der Ae-
mter den Mitgliedern der freien Vereini-
gung bekannt zu geben.

Mit dem Ausdrucke der ausgezeich-
netsten Hochachtung habe ich die Ehre zu sein
Euer Hochwürden

ergebenster
Kamboll

Gross-Umstadt, Großh. Hessen.
11. Mai 1888.

Hochwürdiger Herr Professor!

Herr Dr. Schaedler, der das I. Referat über das Thema: „Socialer Einfluß der religiösen Orden" ist leider in Folge von unvorhergesehenen Privat- und Dienst-Geschäften verhindert, seine Arbeit noch im Laufe dieses Jahres zu liefern, und wünscht daher eine Zurücksetzung der Frage für die Preisbewerbung 1889. Eine erste Mittheilung in diesem Sinne, welche er schon vor längerer Zeit gemacht hat, scheint auf der Post verloren gegangen zu sein, und so bin ich zu meinem Bedauern erst jetzt in der Lage, Euer Hochwürden die Frage zu richten, ob dieselbe vielleicht nicht geeignet wäre, die in

Rede stehende Frage erst statt im zweiten, im ersten und einzigen Referate zu behandeln. Ich selbst würde die Zurücksetzung der Frage mit dem Grunde nicht vorschlagen, weil sie in Deutschland im Hinblicke auf das zu Recht noch bestehende Jesuiten Gesetz von dringender Actualität ist, und weil im Allgemeinen auch von Nutzen sein dürfte, wenn durch einen ausführlichen Beschluß dem einen oder anderen Redner eine Anregung gegeben würde, seine Kräfte der praktischen Lösung der socialen Frage zuzuwenden. Für den Fall aber, daß hierin Zustimmung erzielt würde, durch Abfassung eines Referates die Besprechung der Frage in diesem Jahre zu ermöglichen, theile ich jetzt gleich mit, daß die Generalversammlung in Prag stattfinden soll und daß als Termin für zusammen

bis dasselbe der 12 August in Aussicht genommen ist. Es würden also Euer Hochwürden beiläufig zwei Monate verbleiben für Fertigstellung der Arbeit.

Euer baldigen geneigten Antwort entgegensehend, verbleibe ich mit vorzüglichster Hochachtung

Euer Hochwürden

ergebenster
[illegible]

Rom 7 Januar 1858

Hochwürdiger Hochverehrtester Herr Vater!

Es hat mir große Freude gemacht, zu sehen daß Sie, hochwürdiger Herr, [illegible] in ein neues [illegible] [illegible] übergehen; [illegible] herzlichen Wünsche [illegible] Dank [illegible] begleitete.

Joseph's Frau hat uns am 20 Dec. zum Großvater gemacht; war es der kleinen [illegible] eingezogene [illegible] Kind, aber es ist, [illegible] Joseph Marie Adolph, [illegible] seiner Mutter befinden.

sich auszuzeichnen wohl; so sind
Sie an bezüglichen Wünsche doch
jetzt zur Zeit gekommen.
[illegible] ist nicht mehr bei mir im
Geschäft thätig, er ist ganz in [illegible]
[illegible]
[illegible]; er war und ist bei der
deutschen Abtheilung der Weltaus-
stellung sehr beschäftigt, die
Ausstellung ist eingegangen, eine ganz
in ihrer Art, sie ist weder Kunst-
noch Industrie-Ausstellung, aber
eine Sammlung von Liebhabereien
aus allen Gebieten menschlichen
Könnens, wie sie eben [illegible]
[illegible]
[illegible]

währenden Feierlichkeiten; wenn nur die
Schwierigkeit für einen Stimmen ein-
ist, manches Äußerliche der man-
cherlei bei der Cappella Pontificia zu
hören gewesen war, vermeiden zu müssen
bringen, war aber etwas angenehm
daß man bei den Alten Pontifical
Kirchen vermißte, nämlich allgemeine
Andacht; denn wenn auch so viele
Menschen in St. Peter zusammen
wie an jenem Tage; und doch
war bei der Wandlung eine so laut-
lose Stille, daß man nicht eine
Stecknadel zu Boden fallen hören
können. Diese wichtige Änderung
[illegible] den Liebreiz welcher in diesem
Jahre in Rom zu beobachten, kann
die Wirkung nicht verfehlen; die

Italiener [illegible] unverhältnismässig
begriffen [illegible] der bereits ist.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
dann meinen [illegible],
und gedruckt [illegible]
in den Zeitungen viel besser
als meine [illegible]
die Haltung der deutschen Centrums
[illegible] Katholiken [illegible]
[illegible]
die Vertreter des österreichischen
deutschen Charakters, ich meine [illegible]
[illegible] nicht in den Plänen der Vorsehung
liegen, dass so viel Gutes von dem
[illegible] Wegen nach Osten und
Westen überschwemmt werden sollte.
— Leben Sie wohl und erhalten Sie Ihre
freundschaftliche Gesinnung Ihrem
Sie verehrenden [illegible]

Hochkirch 26. 2. 94.

Besten Dank für Ihre interessante, gediegene Schrift. Es soll auf sie in der „Neuen Folge" der „Gebirgsklänge" aufmerksam gemacht werden.

Bestens grüßend

M.

Deutsche Reichspost

Postkarte

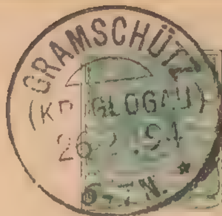

An

Herrn Professor

Dr. Pawlicki

in Krakau

Lobzowerstr. 8.

Wohnung
(Straße und Hausnummer)

1293 b

12

POSTKARTE.

An

Niech Kochany Ojciec wraca, bo
niepodobna się fotografować
Dzieci i jechać na Jeziora
in
Do czego zobowiązaliśmy się względem
Wiśniewskiego i Dedera

Die neue protestantische Kirche
in München-Schwabing
(nach den Plänen von Theodor Fischer).

13

Najukochańszy Ojcze!
Zasyłamy obie z moją córką obie najserdeczniejsze życzenia wesołych Świąt. Jesteśmy zachwycone

Olympieion mit Akropolis in Athen.

18/12 1900

Grecją i żałujemy tylko, że dłużej w niej zabawić nie możemy i więcej zwiedzić, choć piękniejszego nic być nie może jak Akropol i tutejsze muzeum. Polecamy się łaskawej pamięci Kochanego Ojca i wyrazy najgłębszego uszanowania zasyłamy KP

UNION UNIVERSELLE DES POSTES

GRECE

CARTE POSTALE

Wielebny Ksiądz Dr

Stefan Pawlicki P. M. I.

Cracovie

Autriche-Galicie

14

Illme Domine,

Sociorum favore suffulti, haud paucis difficultatibus labore et costantia superatis, ad sextum vitae annum commentarium feliciter adducere nobis datum est. Sed aegre ferimus subnotatorum in albo nomen tuum amplius non enumerare. Quaenam caussae te subnotatione desistere suaserint, nos latet: at si forte pretium nimis ingens te ad id deduxerit, scito nos paratos extraordinariam subnotationem in annum 1903 dimidiato pretio tibi, veteri subnotatori concedere. Qua si frui vis, quam citissime nos certiores facias, rogamus. Interea primum huius num. rum unia cum hac chartula ad te remittimus.

Romae die 1a Januarii 1903 -

F. C. Abeonius — L. C. Abeto

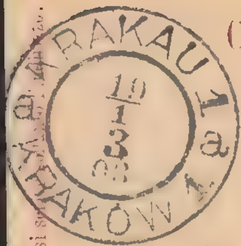

CARTOLINA POSTALE ITALIANA

(CARTE POSTALE D'ITALIE)

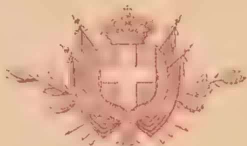

Al Ill. Sig. Stefano Pawlicki

Prof. nell' Università di

via Lobzowska 10

Cracovia

(Austria.)

NB Sul lato anteriore della presente si s…

15

Pocztówka — Postkarte — Carte postale

Открытое письмо — Переписний листок.

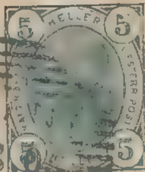

Jaśnie Wielmożny Pan Profesor

Dr Stefan Pawlik

Kraków

Gratz

Russian Finland

Jaśnie Wielmożny Panie Profesorze.

Dziękując za Taskar a pamięć i obydwie nadesłane donosę, że do dyspozycji odnoszącej się do koresp. Szczęśliwie Państwa zasłoniła się i przesyłam od siebie Mamy mojej i swoich wyrazy głębokiego poważania

Marya Baumel

Jabłony 22/8 05.

Wydawn. sal. mal. polsk. Kraków 1905 Nasladownictwo zastrzeżone.

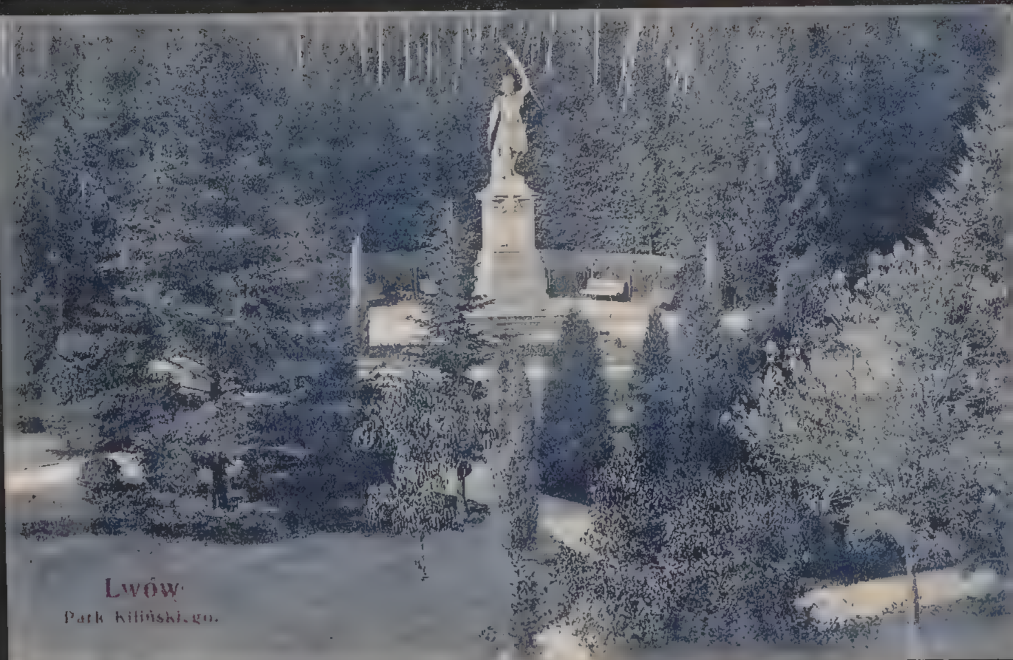
Lwów
Park Kilińskiego.

11

+

Reverendissime Clarissime Domine!

Już od kilkunastu lat tj. od chwili poznania jestem wielbicielem adoratorem nietylko Czcigodnej Osoby X. Profesora ale jeszcze więcej prawdziwie wielkiej Jego filozoficznej wiedzy. Świetnie i pod każdym względem znakomicie napisaną Historye filozofii greckiej umiem już prawie że na pamięć i coś 10 już lat z wielką cierpliwością czy niecierpliwością i tęsknotą czekam na dalszy tejże historyi ciąg, na z góry już zapłacony III. tom który, jak godzi się spodziewać, będzie obejmował filozofie Arystotelesa

tego helleńskiej mądrości olbrzyma
który na swoich mocnych wytrzy-
małych barkach dźwiga wszystkich
filozofów jacy po nim byli i są na
świecie a którego Alighieri tak
trafnie a tak nadobnie nazwał
il maestro di coloro che sanno.
Przekonany jestem że prośbom i na-
leganiom aby WX. Profesor przyspieszył
wydanie III. tomu nie ma końca,
wprost potrzebą serca i umysłu przy-
jaciół mądrości jest to aby w ich
rękach znalazł się Arystoteles skre-
ślony niezrównanem niedoścignio-
nem piórem Clarissimi Domini -
o to ja anonimus piszący te słowa
w imieniu wielu błagam proszę
uprzejmie przez pamięć i cześć
dla wielkiego Filozofa, przez miłość

17

dla greckiej mądrości; obyśmy w jak najkrótszym czasie mieli to szczęście i tę wielką pociechę karmić nasycać nasze dusze arystotelesową filozofią podaną nam w odświętnej szacie. Oby dobry Bóg udzielił Wielebnemu Ks. Profesorowi tyle zdrowia poświęcenia i błogosławieństwa ile potrzeba do ukończenia i wydania omawianego tu dzieła! o to gorąco się modlić będzie

Jeden z lektorów filozofii

Kraków 15/XI. 913.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ponieważ jutro (w sobotę 14/4) rano o 8<u>mej</u> wyjeżdżam do Lwowa proszę Łask. O. Profesora, jeżeli łaska, o kilka słów na piśmie moje do P. Bobrzyńskiego lub p. Zaleskiego. Nie mając bowiem jeszcze odpowiedzi od Rady szkolnej tyczącej się mego przypuszczenia do egzaminu, potrzebuję tylko panów powagi dla otrzymania wstępu do p. Dyrektora i nauczycieli.

Każdej chwili jestem na usługi.

Z uszanowaniem

Jan W. O[illegible]

Kochany Ojcze, Szwedzi
zdradzili – a więc zapowiedziany
koncert odłożony a raczej
stracony. Co do mnie – i to
tu nie szwedzka ale własna
wina – nie jestem gotów do
czytania – co ze wstydem i
skruchą wyznaję. – Nie wiedziałem
gdzieby Ojca szukać – bo byłbym
przesłał moje słówko wcześniej – dla
uniknienia niepotrzebnej fatygi.
Tymczasem przepraszam raz jeszcze
za spóźnienie i ręce całuję

Twój Skowroński

21

Czcigodna Dyrekcyo!

Ponieważ Dr Zahorski pragnie ubiegać się o zapomogę z Kassy Tow. ś. p. Mianowskiego, aby módz uprawiać badania socyologiczne i zebrać materyał do nowej pracy, mogę poświadczyć, jako dawny jego nauczyciel i examinator, że nietylko posiada ku temu odpowiednie zdolności, lecz także krytycznie opracował już nie jeden temat z dziedziny, którą się zajmuje z wielkiem zamiłowaniem. I tak sama rozprawa doktorska „Moralność wynikiem życia społecznego" jest bardzo udaną i sumiennie przestudyowaną rzeczą. Potem ukazała się „Moralność"

M. Rme in Xo Pater

Gratias ago maximas ob epistolam ad me missam, quam summo perlegi gaudio. Profecto omnia, quae nostram spectant historiam non verebant ac [illegible] animos nostros intime permovent; suntque excitare curiositatem, jam vero a [illegible] hospitalitatem nobilissimae nationis ad nos missae justam excitant admirationem. Quid enim majus dignusque cogitari potest quam illa nostris exulibus a Venetis civibus tam large exhibita hospitalitas? Itaque rogo ut quam citissime documentum illud fideliter transcriptum ad me mittas, ego vero curabo, ut nostrae Societatis Academicae illud annalibus suis inserat et publici juris faciat.

Accipe benigne Rme P. meas salutationes iteratas et sincerissimas gratias actas

semper devotus in Dno

P. Dominicus Kesseres
praeses conv. S. Francisci
in Alsó Sebes (Kellemes)
Com. Sáros

Łask. P. Prezydencie

Rozpra: p. Artu. Rafałowskiego o poglad. Milla na logicz. charakt. pewników matematycz: poruszo sprew. która dziś jeszcz. zachow. całe znacz.-swoj. choć ogól. była w nowsz. czas. omaw. ozy nieomyl. pewno. axyomat. i definicy. od których zacząć [matem:] niezbitą. ścisło. jej metod: i niewzrusz: jej dowodz: poleg. na doświadcz. czy też na czem. jak. pierwias: umysł. niezależ. nas. dawniejsz. od wszelk. doświadcz.? Kwest. ta ~~biorąc~~ interesu. ~~w najżywsz. sposób~~ nie tylk. ~~i badacz nad przed~~: ~~intel~~ matem. lecz i teor. poznan. ludzk. a z następ. też ~~również~~ ma ~~że~~ ~~poł~~ również waż. dla logi. i psycho. jak dla filozo. przyrod. Mill i wszyscy zwolenni. sensualiz. rozstrzyg. kwest. w ten sposób: że pewnik matem. i jest owoc: indukc: a zatem swoj. odrębn: charakt. nieomyl. ~~pewn~~ fikcyj: abstrak: na której, gdy raz się zgodzo: nie może nie przyj: wszyst. płynąc. z niej koniecznie: Transcend. wiało: ~~ideał~~ zadaniem. się ~~przez~~ ~~przyjmuj.~~ ~~i na niej~~ Kant. opracł. ~~uprawia~~: może i pewno. niezachw. wzdu. matem: na apryoryczn: układ. naszej umysłow. dawniejsz. ~~pojęcie~~ od wszelk. wraż. doświadcz. zmysło: Aut: z wielk. jasno. i nie bez wprawy dzielnej zbij. poglą. sensualist. Mill'a i kończy uwag: że wał. Kant. oznacza apryoryczn. i stąd. z nasz. odczucia: nie zawsz. wszyst. nadaj. dziś. poznan. ludzk. charakt. konieczn. i powszechno. podst. gdy doświad. nie może prob. w zbad. przyrod.

Należ. zat. pojęć że meten: wszyst. z dzieta [illegible] [illegible]
sprawozd. rozumal. – stąd się [illegible]. pomocn. [illegible]
pogląd. Nie może pojąć twórcz. sprawy. z pewn. mater.
jego pewn. że się wynik. organiz. [illegible]. [illegible].

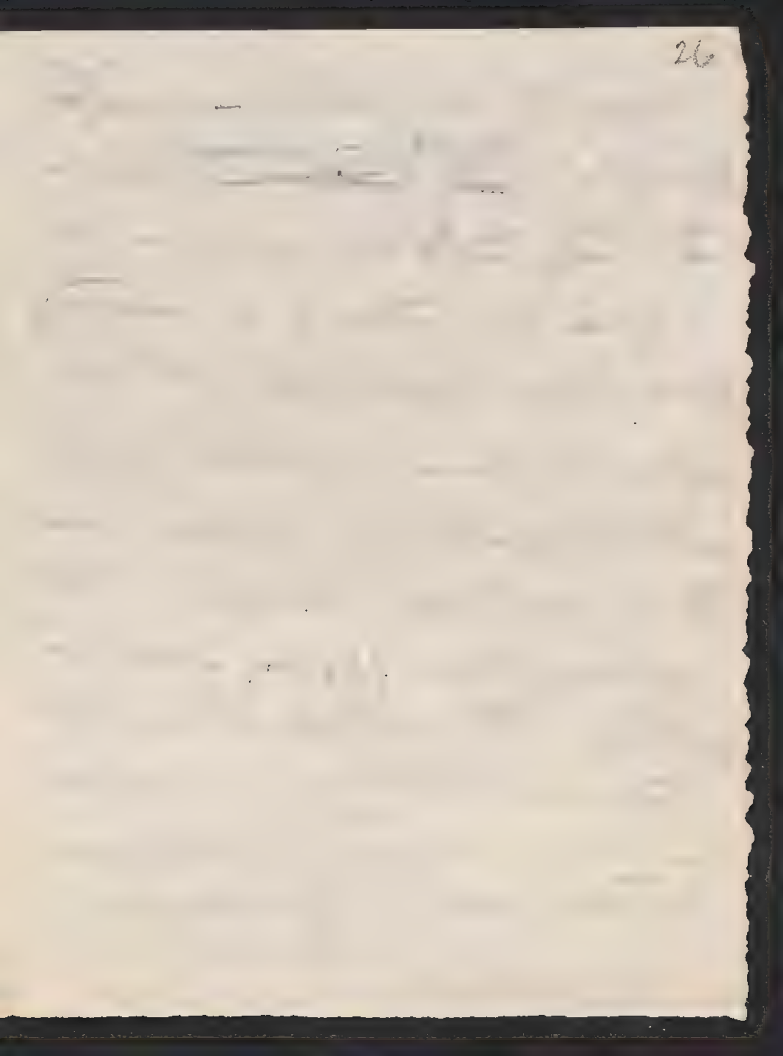

Je n'ose pas prétendre que ma ~~faible~~ petite ~~voix~~ autorité puisse ajouter de l'importance au grand nombre d'éloges et de jugements flatteurs que Votre beau livre sur « les critères théologiques » a déjà recueilli depuis son apparition soit dans l'original italien soit dans ~~la~~ traduction française, si soignée, ~~et~~ si claire et si exacte. Mais comme Vous ~~me demandez~~ tenez absolument à connaître mon opinion ~~sur votre ouvrage~~ pour la première, je n'hésite pas à ~~déclarer~~ exprimer mon adhésion sans réserve au jugement porté par tant de princes de l'église, tant d'évêques, tant de savants éminents. ~~Étant occupé~~ Enseignant depuis des années non seulement la philosophie, mais aussi la théologie fondamentale, j'étais très souvent obligé de traiter les mêmes questions que Vous venez d'exposer d'une manière ~~si~~ vraiment magistrale. C'est donc avec un double intérêt, comme philosophe et comme théologien que j'ai lu et relu Votre exposition des fondements même de l'enseignement ecclésiastique. ~~Le~~ ~~Vous ne manquez~~ ~~diminue en rien~~ ~~L'indépendance de votre jugement dans les questions spéculatives~~ ~~Votre indépendance dans la spéculation~~ ~~égale~~ ~~votre~~ ~~la modération avec laquelle vous~~ ~~circonspection~~ dans l'application des théories et votre même ~~ne diminue en rien votre modération~~ dévouement pour l'auguste vicaire de Celui qui a dit je suis la vérité. Et pour entrer dans quelques détails, je

crois que l'introduction, où Vous parlez de la valeur de la raison, pourra dissiper ~~bien des~~ beaucoup de ces malentendus, si fréquents parmi ceux qui accusent le catholicisme, d'abaisser ~~asservir~~ la raison ~~à la foi et de~~ et de restreindre l'indépendance de la recherche. ~~Les onze propositions négatives du premier critère produisent, j'en suis sûr,~~ le même effet ~~Le même service rendront, j'en suis sûr, les onze propositions négatives du premier critère~~ ~~rendront j'en suis sûr le même service~~. Les quatorze propositions négatives du troisième critère, surtout la dernière, offrent ~~présentent un vif~~ intérêt ~~(sont~~ et sont) (de la plus haute actualité. Quoique l'une ou l'autre de ces propositions soit appelée à ~~et quoique l'une ou l'autre~~ soulever des discussions (il n'en peut ~~pas~~ en être autrement dans ce monde) je crois que beaucoup de théologiens accepteront franchement ~~pleinement~~ Vos déductions. J'avoue cependant que le neuvième critère sur la sainte Écriture contient plusieurs propositions qui paraîtront non seulement nouvelles, mais ~~aussi~~ peut être même insolites à la plus part des ~~théologiens~~ exégètes. Ne m'étant jamais occupé d'une ~~mais comme je ne me suis jamais spécialement~~ ~~occupé pas d'exégèse~~ manière spéciale d'exégèse biblique, je ~~ne pourrais rien décider~~ ~~pour ma part~~ ~~en cette~~ je n'oserais ~~surtout pas~~ porter un jugement décisif dans cette matière, aussi ~~surtout~~ grave que délicate. Pourtant mes sympathies seront toujours du côté de ~~sont pour~~ ceux qui revendiquent une pleine liberté dans les ~~des~~ recherches historiques, philologiques et naturalistes, et qui veulent se servir des découvertes de la science moderne pour expliquer mieux les ~~choses~~ faits d'ordre purement scientifique, que contiennent ~~contenus dans~~ les saintes Écritures. Il va sans dire que j'adhère sans restriction aux propositions développées dans l'appendice et aux projets de réformes pratiques ~~énumérées~~ indiquées à la fin de Votre ouvrage.

Je crois que ces réformes opérées par l'initiative de l'auguste Pontife, l'infaillible successeur de Pierre, sont de nature à faciliter le progrès de l'évangile et le triomphe de l'Église.

Agréez, Monsieur, l'expression de ma vive reconnaissance pour l'envoi de Votre excellent ~~livre~~ ouvrage [veuillez croire à] ~~le renouveler~~ ~~et~~ ~~croyez~~ ~~recevez~~ ~~de~~ ma sympathie [la plus] ~~pleine~~ ~~et~~ sincère [pour] ~~avec~~ Vos travaux [recevez] et l'assurance de ma [haute] considération ~~très parfaite haute~~ ~~et très parfaite~~.

Monsieur,

Je vous demande mille fois pardon de vous répondre si tard à votre aimable communication du 19 nov. mais j'étais trop occupé. En attendant j'ai envoyé sous votre adresse un mandat-poste de 25 fr: pour régler l'abonnement de la Revue et du Bull. Comme l'abonnement de deux publications s'élève seulement à 23 fr: je vous prie de les réserver à mon compte. Au même temps vous pourrez m'envoyer la première partie du IV vol: de l'histoire de l'art par M. André Michel première partie - reliée - et d'y ajouter encore

Maurice Caudel - nos libertés politiques - broché

Millet, la crise anglaise broché

Boehmer les Jésuites broché =

Akademia Umiejętności w Krakowie.

Nr.7/911.

Posiedzenie Wydziału filologicznego odbędzie się w poniedziałek, dnia 9 stycznia 1911, o godzinie 5 wieczorem.

Porządek dzienny.

1. Czł. E. Porębowicz : Wykład moralno-polityczny wiersza B. Komedyi "Quei due che seggon lassu piu folici". Par. XXXII, 118.
2. Czł. T. Sinko : Polski Antylukrecyusz.

W Krakowie, dnia 5 stycznia 1911.

J. Tretiak

Sekretarz Wydziału.

Monsieur,

Je regrette énormément que cette année ci
je ne puisse pas abonner Votre excellente
Revue, mais mes occupations sont fatiguées,
et aussi ma santé assez affaiblie ne me
permettant pas de lire ni d'acheter des
~~choses~~ qui ne ~~sont pas~~ ~~publications~~ se ~~[illegible]~~ rapportent ~~directement~~ pas
~~aux~~ à mes études speciales sur la philosophie
grecque

Rome ce 3 juin

Chère Madame

Je me rappelle à temps que le jour d'aujourd'hui
a pour vous une importance toute particulière
Je vous envoie pour un souvenir une copie
de l'image miraculeuse de [illegible]
que j'ai apportée de [illegible]. En m'associant
aux sentiments que vous éprouvez aujourd'hui
je vous prie bien d'accepter ce petit gage
de mon affection ensemble avec l'expres-
sion de ma considération la plus parfaite

Nos arrangements avec Mr Orizo sont venu au ce point qu'il a annoncé à notre plénipotentiaire à notre agent d'affaire qu'il ~~penserai~~ réfléchirait s'il doit nous vendre un petit morceau de terrain qui ~~bor~~ touche à notre jardin. Depuis le temps c'est-à-dire depuis ~~[illegible]~~ plusieurs semaines ~~[illegible]~~ nous n'avons reçu de nouveau renseignement. Comme nous sommes en été et que c'est le moment le plus opportun pour bâtir je me permets de m'adresser à vous Madame pour vous demander si vous ne voudriez pas user de votre influence pour ~~que Mr B~~ activer la décision de Mr Orizo.

Il est inutile de ~~d~~ vous dire Madame que nous vous en serons toujours bien reconnaissants.

J'ai eu des nouvelles de Mme B. qui en passant par Cracovie s'est arrêtée quelques temps chez ~~M~~ Chl. Elle a fait ensuite une cure à ~~Ka~~ Carlsbad et maintenant elle est partie pour Grätz où elle doit passer le reste de l'été.

Nos pourparlers avec M. O. avaient amené cette réponse qu'il réfléchirait sur la vente du petit terrain qui touche à notre jardin et en principe il n'y était pas contraire

Veuillez excuser M. l'embarras que je vous cause et croyez à mes sentiments bien reconnaissant et très distingués avec lesquels je reste

Kraków:

25/3 = Do Regier.-rath Dr. Günther – więc – przyj. do Wied. z wykład = miał mi rzecz. godzin. =

28/3 – Do Zofii Morawsk: w Wiedn. przyjazd. w sobo. [przed]południe = miał mi w kotle: przygot. pokój =

28/3 do Prof. Schindl. w Wied. – przyjazd. w sob. popołud. miał mnie oczekiw. o godz. i więcej: 7 h. mam wykład. odczyt. jest. ile przygoto: bo miał. dziś do sobo = 2 Kr.

29/3 do Jer. Wyrzick. w Krakow = wyjazd. piątek – wolicd. pieniądz Korektę = miał więcej może drogą = jest niespok.

29/3 do Lekowić: – w Krak. = odjazd. – Korekt. miał popraw. – br. Myśl. by zrobić. podział się oddzielnie.

23/3 = do Lekowić = przyjazd: koniec wszystkiego o wyb. korekt.

27/3 przyjazd. sob. korekt = ale nie będzie. między czas na korekt. oddziel. czasem

2/IV. od $\overset{\text{Wied.}}{\text{Wiedzin-Kostow}}$: prosi na obiad VIII Langeg: 16 – 10.

2/IV nie mogę, bo mam wykład.

31/III od Prof. Schindl. = wykład. mój odbędzie się jutro w Eschenbachg: 11 = przyjedzie po mnie o godz. 7½ =

2/IV od p. Heleny L...skiej – prosi jutro na obiad.

3/IV – przyjazd. z pośpiech. – przeprasza – że obiad nie był.

8/IV – do prof. Schindlera = przyjadę dziś po południu – mam wrócić. Aust. wolna

=

dass Schlaf u. Tod für verwandte, sich gleichsam ergänzende Erscheinung. gehalt. werden. Daher hält ein Wilder alle Traumbilder für wirkliche Vorgänge und kommt folgl. auf den Gedanken, dass er einen Geist besitzen müsse welcher den Körper verlassen könne. Und der Verf. führt zahlr. Beispiele eines solchen Glaubens bei den verschiedenst. Völkern an. pp. 128 sq.

p. 148: Der Glaube an Geister ist daher wesentl. verschied. von der Vorstellg die wir von einem zukünft. Leben haben. Geister od. Gespenster sind sterbl., sie verweilen auf Begräbnissplätzen u. umschweb. ihr eigenes Grab. Selbst auf einer höhern Stufe ist die Wohnstätte der abgeschied. Seele nicht ein Himmel, sond. nur eine bessere Erde.

39

31 mar. – do Cholewińskiego
– kit. [illegible]

1 kwiet. do Włod. Mer
verta [illegible] i kit. uwag

31.3 [illegible] Devr. My – Salona

2 kwie. od Dr [illegible] kiia. prodr.:
2 kwiet. do Dr Krzyształo[wicza]

2 kwiet. do prof. Strasnev.

2 " do Cholewiński
[illegible]. Dr Rolwenno

88
44
08
01
31

[illegible] się do Ks. P[illegible]

40

Przewielebny Ks. Dr. Stefan Pawlicki
Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego em.

Kraków

Ul. Łobzowska 10.

Polecono

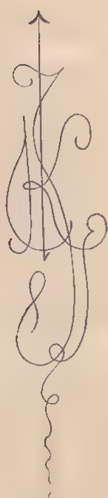

d. 26 Czerwca 1881
Drezno 31. Nordstr.

Szanowny Hrabio –
Niema wątpliwości że
na wezwanie czcigodnego
Wilanowa, Dzikowa i
Walewic, pośpieszyłbym do
Krakowa – ale od kilku dni
nie tylko z domu i z poko-
ju nawet ruszyć niemogę.
Dostałem po całem ciele
nader przykrej wysypki,
którą pielęgnować muszę,
a kuracja i kąpiele z niej
pochodzące osłabiły mnie
bardzo. Niema więc spo-
sobu w takim stanie na
podróż się ważyć – choć
pojmuję jej ważność i

i swoją obowiązek.
Proszę Was bardzo abyście
mnie wytłumaczyli i
złożyli Czcigodnemu
Pastorowi moją naj-
głębszą cześć dla Niego..

Z prawdziwym szacunkiem
Sługa wierny

J.I.Kraszewski

Mon Père !

C'est à genoux que je vous prie de vous intéresser à mes Reliques —
voila la grandeur de la boîte ou Reliquaire
en Argent ou étaient renfermées les parcelles
de dix Reliques à savoir
La crèche de N. S.
Le voile de la Ste Vierge.
Le manteau de St Joseph.
Les liens de St Jean B.
De Ste Elisabeth —
De St Zacharie —
Le cachet était intacte derrière la boîte
mais la bordure était un peu endommagée
et c'est pourquoi la Ste Grand-mère de ma mère
de Mr Constantin Posnowski la portait
et craignait de la faire réparer — Souvenir

Constantin Pozdrowski les a remis au Recteur Pawlicki, et a [illegible] plusieurs fois que nos Reliques étaient arrivées de Rome mais pas du tout, il m'a même dit que [illegible] Reliques avaient été mises dans une boîte neuve chose qui n'était pas du tout nécessaire car c'était l'authentique que il me fallait et non le petit Reliquaire qui sera placé d[ans] un g[ran]d Reliquaire p[ou]r le mettre sur l'autel [illegible]

Je vous supplie, mon Père de les envoyer ou à la S[œu]r Edvige Branicka — ou au Père Résurrectionniste [illegible]

à Paris [illegible] quand vous les aurez repêchées du Recteur Pawlicki [illegible] j'ai l'honneur d'être connu du frère [illegible]

et j'irai de suite chez lui à Paris où je [illegible] me rendre et y rester p[ou]r toujours si le bon Dieu le permet —

Pardonnez, moi mon Père pour l'amour de Dieu, tout l'embarras que je vous causerai et veuillez recevoir l'expression de la haute considération et le plus profond respect avec lesquels

J'ai l'honneur d'être
mon Père
Votre très humble
servante Van der Mathijs

Ni le dessein ni la place des reliques ne sont pas bien dessinés car je ne me rappelle plus comment elles étaient posées -

Ajaccio (Korsyka) 28go Kwietnia 1863

Wielebny Oycze i stary towarzyszu
broni i przyiacielu!

Przypadkiem dowiaduię się dzisiay przez Katalog iedney Xięgarni żeś w stan duchowny wstąpił, na iakiegoś tam Konsultora Kongregacyi Indexu wyszedł, dziesięć czy też i więcey kazań, iako też iakąś tam rozprawę przeciw cerkwi moskiewskiey napisał; co gdy tak iest, proszę byś w odpowiedzi na obecne moie bazgranie przysłać mi raczył:

1° Ów śpiew co się zaczyna od tych słów:
„Boże coś polskę„ day mi też imie autora owego to śpiewu który zapewne zrobionym był w czasu naszego wyiścia z kraju

2° Supplikacyę którą XXża Piiarowie w Wilkomierzu, po mszy w niedziele i w święta zazwyczay wraz z ucznami szkoły śpiewali a która to supplikacya tak się zaczynała:
„Święty Boże! święty mocny, święty nieśmiertelny! zmiłuy się nad nami
„Od powietrza, głodu, ognia i woyny, zachoway nas Panie
„Od nagłey i niespodziewaney śmierci, zachoway nas Panie
„My grzeszni Ciebie Boga prosiemy, wysłuchay nas Panie

3° Pacierz po niemiecku (iam go zapomniał po niemiecku) to iest Vater Unser (Oycze nasz)
Zdrowaś Marya; Wierzę w Boga; wierzę w Ducha świętego. —

Znowuż w naszych rodzinnych stronach zawrzało — iakże się to tę razą skończy? czy i tę razą ieszcze owi kuglarze co świat dyplomatami zowie, rzecz na nay większą cześć, chwałę i korzyść Cara obrócą? obaczysz że tak to ieszcze będzie. —

Nie mogłżebyś mi powiedzieć co się stało ze świetnym i wymównym za naszey młodości kaznodzieją Katedry Wileńskiey xiędzem Trynkowskim?

Kończę życzeniem Ci życia zdrowia i pomyślności —

adress móy iest.

Nosadowski
professeur de Physique au Collége Fesch d'Ajaccio à Ajaccio (Corse)

Je savais depuis longtems, Madame la Comtesse, que les Polonaises, filles des amazones si célèbres autrefois, et que je préfere à leurs maris, bien que très braves, étoient des femmes très distinguées; et moi qui ai connu, Mme la Comtesse St. aulaire, l'amie de Mme de Staël; l'aimable Comtesse d'appony, qui a fait les charmes de Paris; la noble Lady granville, fille de la savante Duchesse de Devonshire, je suis heureux d'avoir connu aussi, les Plater, les Malakoska, les mortoska, et en ce jour encore, l'hotel lambert, et l'illustre Princesse Sangusko, que je verrai demain, que j'envoye aux eaux bonnes, et dont j'ai connu l'aimable fille, la Pce Hélène, chez votre excellente belle mere, non moins bonne, non moins distinguée, que toute cette Elite, de votre Pays opprimé.

Mais quelques mots que vous m'avez dit, sur Mr le Cte Joseph de maistre, dont je

connois le fils, et la Duchesse de Levat sa fille si distinguée, et l'amie intime, Mme Swetchine, me montrent que vous lirez peut être avec quelque intérêt, les opuscules que je vous offre, et dont l'un auroit dû empêcher le Cte Jean Potocky, dont les ouvrages me manquent, de se tuer, comme il l'a fait, à tort.

Le Cte Teleczky, qui vient de se tuer aussi, auroit dû, comme le Comte Jean, étudier un peu plus les Livres du Cte Joseph de Maistre. Je les ai vu à Paris, chez Mr de Lamartine, qui flotte aussi dans ses idées, et qui ne sait pas comme moi, se contenter de peu!!

Cette mort récente m'a affligé, mais elle s'explique par cette politique cruelle de tant de Journaux qui au lieu d'amener les Esprits au bien, ne parlent que de crimes, et en font commettre tous les jours!!!

Ils devroient instruire le public frivole et ignorant de la France, en géographie étrangère, et en Histoire ancienne si ignorée: ils devroient expliquer la Bible, et non la faire oublier par leurs Romans corrupteurs.

aussi je me renferme, dans mes livres chéris, et j'attends le jugement impartial de la postérité, toujours plus juste que les contemporains.

puisque vous avez lu avec fruit, le fameux Mr. de Maistre, vous pouvez aussi lire, la 15me édition de Mr. Cuvier, Discours sur les Révolutions de la surface de la terre ; in 8.° peu couteux, in 8.°

Il respectait la Bible, entendue comme le faisait Leibnitz, et comme la font tous les esprits supérieurs ; et à Rome l'on eût bien fait de le consulter.

Son livre traduit, dans toutes les langues ne vous ennuyera pas je crois : il y citait mes 1.ers écrits, il me consultait parfois, et s'il eût vécu, il m'eut fait entrer à l'académie des sciences, où les hommes comme lui, sont fort rares ; mais je me borne, à mériter je crois d'en être, et je termine ce billet écrit à la hate, après une longue lettre à Lord Elgin, à Londres, en vous assurant,

Madame la Comtesse de tout mon respect

13 mai, 1861
n.° 111, rue du Bac.

Chev.er de Perraney, du corps du génie.

(Copie) 43

A Monsieur le Chanoine Dr. Döllinger
à München

—

Vienne le 8 mai 1871. fête de St. Stanislas.

Monsieur le Chanoine!

Dieu permet quelquefois aux petits et aux simples de réussir par l'humilité de la foi et de la charité, là où les hauteurs de la science et les profondeurs de l'érudition ont échoué.

Cette pensée qui m'est inspirée par la Providence Divine, le jour de la fête du saint patron de mon pays natal, me dicte à moi, simple laïque, mais chrétien et catholique zélé, ces lignes adressées au vénérable et savant docteur en théologie, qui a illustré l'Eglise par sa science et l'a édifiée par ses oeuvres, avant de l'avoir si cruellement affligée par sa défection.

Veuillez me pardonner ce mot qui échappe à ma plume, et que je serais bienheureux de pouvoir retirer.

Vous devriez être profondément affligé, monsieur le Chanoine, de tout le bruit qui se fait autour de votre nom,

depuis longtemps illustre. Ces adresses rédigées par des libres penseurs et des juifs dont se composent les municipalités et les universités autrichiennes et allemandes, et auxquelles ils ajoutent des milliers de signatures de pauvres gens ignorans et auxquels Notre Seigneur Dieu pardonnera car ils ne savent pas ce qu'ils font, cette lettre de l'ex-père Hyacinthe, (que j'ai connu jadis, avant que l'orgueil n'ait amené sa chûte); tout cela devait remplir votre coeur d'amertume et alarmer votre conscience par la crainte d'un schisme, que vous n'avez certainement pas désiré, mais dont vous seriez la cause.

Vous savez mieux que moi, monsieur le Chanoine, que la croyance en l'infaillibilité du pape, en matière de foi et de morale, n'est pas un dogme nouveau. Pie IX a proclamé depuis longtemps le dogme de l'Immaculée Conception aux acclamations unanimes de l'Eglise, mais sans la participation directe d'un Concile Oecuménique. Vous savez sans doute,

qu'elle était à ce sujet l'opinion de S. François de Sales; (ce dont je joins ici une nouvelle preuve dans la copie photographiée d'un manuscrit découvert depuis peu) Vous savez que les vénérables et savans évêques qui se sont opposés à la discussion sur l'infaillibilité, aux séances du Concile, n'ont basé leur opposition que sur l'inopportunité, et qu'ils se sont soumis à la décision du Concile. parmi eux je puis citer avec bonheur l'illustre évêque d'Orléans.

Vous savez mieux que moi, monsieur le Chanoine, que l'infaillibilité du pape, en matière de foi et de morale, n'a aucun rapport avec la politique, ni avec les droits temporels de l'Etat. Quand Grégoire VII, Innocent III, Boniface VIII détrônaient des empereurs et des rois, c'était une nécessité historique de temps passés, qui ne reviendront plus; et l'infaillibilité du pape, admise en principe, n'était pas proclamée comme dogme.

Et vous n'avez pas pris la glorieuse initiative de proclamer hautement cette vérité! Dieu vous a donné la gloire de la science et plus que cela le bonheur d'une longue vie, jusqu'ici sans reproche; si vous ne

mettez pas l'autorité de votre nom illustre au service de son église?

J'espère en Dieu que vous ne voudrez pas suivre les traces de Tertullien dans l'antiquité, de Lamennais dans les temps modernes; de ces grands esprits que l'orgueil a perdus. Vous ne voudrez pas vous séparer pour toujours de l'Église, qui a parlé par le Concile Oecuménique et par le successeur de St Pierre. Vous ne voudrez pas renouveller au XIX siècle l'exemple de Martin Luther et arracher à l'Église des enfans égarés. Vous ne voudrez pas donner cette joie à tous les ennemis de l'Église, aux soi-disant libres penseurs, aux athées! Vous n'auriez même pas à dire, comme Galilée: « E pur si muove! » car la foi n'est pas soumise aux investigations de la science; et vous serez plus grand par l'humilité de votre soumission aux décrets de l'Église que par la triste gloire de devenir le chef de ses ennemis, et le promoteur de l'inopportunité si redoutée par les opposans du Concile!

Dieu veuille exaucer mes prières, en touchant votre coeur, auquel je m'adresse comme Chrétien et Catholique.

Agréez, je vous prie, monsieur le Chanoine les sentimens de haute considération, avec lesquels j'ai l'honneur d'être, votre très-humble serviteur

Le Comte Alexandre Przezdziecki Dr. Phil.

Łaskawy i Kochany Księże
Waleryanie!

Za Akta do Jana III serdecznie dziękuję. Robimy co możemy dla nieboszczyka Króla Jmci – Waliszewski w Archiwum paryskiém – Kluczycki w Wilanowskich Aktach które ma ze sobą w Krzeszowicach – tu odpisujemy dyaryusze sejmowe et alia, co się nadarzy.
Wiem o Korzonu. Donoszę że w książęcej gotajskiej bibliotece znalazły się cztery tomy Autografów, które sprowadziliśmy do roboty.
Chwała Bogu – idzie to jakoś i w Akademii i Uniwersytecie. Naturalnie w miarę im lepiej i poważniej idzie tém większe Vexilla regis prodeunt inferni.
Pawlickiego odebrałem i spodziewam się

że go w propozycyi, jak każe sumienie na
pierwszem przeprowadzę miejscu. Spodzie-
wam się ale nieczęsto — pamiętając, że
mamy mnóstwo przyrodników w Wydzia-
le — że dzisiaj już, chociaż na rzadkiej
sesyi niebyło jeszcze o Pawlickiem
mowy. — Neue Freie Presse pisze o
klerykalnym rządzie Uniw. który,
chce Pawlickiego lub Straszewskiego
a nie chce Dajsenberga, Artykuł pocho-
dzi od tego ostatniego, który w Wied-
niu uchodzi za prześladowanego
liberała a w Krakowie za klerykalnego.
Taka teraz u nas godność świadków
przez ludzi naukowych uznanych!
Otóż niemogąc dopuszczać takiego płasz-
ka a niebędąc pewnym, czy Pawlickiego
mieć będziemy mogli — muszę rzecz prze-
sunąć w odwłokę na kilka miesięcy
aby przynajmniej to co pocześniejszego
mamy, mogło stanąć tak, aby szar-
latanom stawić czoło. Otóż cała i szcze-
ra prawda o rzeczy — którą proszę

zachować u siebie. Co do mnie, spodziewam
się z pomocą Boską postąpić w tej rzeczy
tak, jak tego wymaga niezaprzeczona
znakomitość Pawlickiego kwalifikacya —
a nieznanie mnie. Ks. Walery jeśli myśli-
cie, że cokolwiekbądź mogłoby mnie
wstrzymać od oświadczenia się za tem,
com za lepsze uznał. Od wszelkiej pro-
pagandy radziłbym na teraz się powstrzy-
mać — nie poruszymy tej sprawy jak..
w Maju — suplenta mamy na cały
rok. W możności przeprowadzenia Pawli-
ckiego przez Wydział wątpię — szczerość
każe mi to wyznać — ale Uniwersytet
postawić go powinien, bo najgodniejszy —
Łączę serdeczne pozdrowienia i życzenia
wszelkiego dobra przy Nowym Roku
od Żony i dzieci Uszanowanie. Raczcie
mi kochany Księże Walery donieść ja-
kie warunki przyjęcia w Jarosławiu
a jeśli macie drukowany plan nauk
to i tego proszę. Radbym bardzo
przygotowawszy Dominię w domu
oddać ją na rok przyszły — i chciałbym
już z odległości kilku miesięcy na-
stosować się do tego planu

Wasz całym sercem

[illegible]

Ay 22/9 1870.

Je viens de recevoir la chemise en laine les 100 cigarres et le saucisson, je vous en remercie chère Flaviette de tout mon coeur en fumant le premier cigarre que je trouve excellent probablement à cause qu'il vient de vous. J'ai aussi reçu le paquet destiné à Juraz il l'aura probablement encore aujourd'hui. Je voulai lui rendre visite à cette occasion mais mes pieds sont liés, il m'est impossible de quitter le village, j'ai demandé une permission qu'on m'a refusé. J'y suis medecin de jours tout le temps que la division y siège; l'idée même d'être emprisonné comme ça me révolte. il faut pourtant porter ce fardeau sans rien dire il n'est pas lourd mais extrêmement incommode. Hier peu d'artillerie sur notre gauche du coté du I corp d'armée. De notre côté il n'y avait qu'une bombe que les Français on jeté du fort St. Julien dans le bivouac du 19.de ligne qui loge à Malroy à deux pas d'ici; elle a eclaté à une vingtaine de pas au dehors des cantonnements. Vous pouvez vous figurer de la que nous sommes toujours à la portée des canons du fort et s'il vient un jour.

Vous m'en croirez à peine si je vous
dirai que j'ai beaucoup d'étoffe pour devenir
artiste culinaire. Jusqu'ici au bivouac je mangeai
avec les autres, Lydia Fendler de Kosten écrit, ce
qu'un garçon nous faisait maintenant je
fit une mauvaise découverte que mon
ordonnance ne sait nullement manier la
marmite et je me suis résolu de la prendre
dans mes propres mains (doublement propres
puisque je les lave 10 fois par jour maintenant
elles ont repris en conséquence un teint plus civi-
lisé qu'elles n'avaient dans le bivouac) et
vous dis-je je fais de merveilles avec rien
c'est vrai que le bouillon de Mad Thiz[illegible] m'aide souverainement. L'autre jours j'ai servi
une langue de boeuf sauce de vin parfaite
hier un risotto ma chère un risotto te dis-je
qui valait une médaille d'or à l'exposition
de Cassel. Mon garçon me servait toujours
un café pitoyable. J'y était déjà accoutumé
aujourd'hui par hasard j'étais dans la chambre
à coté, où couche mes hôtes, très bonne
gens dont je te donnerai la charactéristique
une autre fois, quand j'aurai fini
mes observations sur eux, où on a été obligé
de faire le feu dans la cheminé, qui
n'a fonctionné depuis 12 ans parcequ'elle
fumait disait on, la cuisine étant encombré
de soldats, et j'attrape mon garçon quand
il fait le café, un coup de main te dis-je
de ma part et mon café ressemble dame

au Français l'envie de bruler Olgy ils sont fort bien en état de l'executer. Heureusement pour moi et pour les habitants ils se sont privés jusqu'ici de ce plaisir là. Contre une aggression directe nous sommes garantis par la Moselle qui fait une grande courbe ici, et il faudrait suivre sa rive droite passer par Malroy défendu par 19 de ligne pour me gater mon repos.

St Julien
Antilly
Sanry les vigy
Vigy
cantonnement de B. Kronz avec Turase pour le moment.
de Bouzonville chaussée à metz
Charly N°81.
N°43
bois de Failly
Malroy N°19 et artillerie
Bivouack N°58 N°8+46
artillerie
Argancy
Dragon
Moselle
plaine
nos voisins français
à Metz

Voila notre position d'apres mon jugement. Je viens de recevoir une lettre de Papa de 17/9 70. elle a mis seulement 5 jours pour arriver jusqu'à moi. Hier j'ai reçu ta lettre 14/9 avec le journal merci. J'ai écrit à Bernard. Une rumeur vague disait que nous sommes entré à Paris après un combat de deux jours, très possible, mais ça n'empechera pas que nous ne restions plus longtemps ici, que ça pourrait nous être agréable. Un assesseur recemment enrolé à tué un chasseur prussien d'un coup dans une vigne le prenant pour un français, l'accident a causé une grande sensation.

rien à s'y méprendre. J'espère que je ferai encore autre chasse ~~plaisante~~ qui plaira au goût. Juraz vient de me visiter je lui ai fait un déjeuner - bouillon - ommelette - fromage, raisins, vin de Madaire, cigares. Vous voyez comme je m'en tire. Les gens qui viennent de quitter la cuisine, car on change tous les 3 jours de garnison ici on bu à satiété de vin à mon hôte qui l'achetait [illegible] à Malroi, il s'en plaint à moi, je le renvoie au general Kummer. Ce qu'il en fera j'en sais guère. Mais pour sur la guerre est un fardeau pas leger à porter pour les gens du pays. Je t'embrasse bien, ma soeur, et serre la main à Niemcewski à Edouard et aux autres

Roger

Si vous voulez m'envoyer quelque chose - tachez que ce soit du bouillon et du thé dans une lettre - mais rien ne presse

Wiedeń 25go Września 1879

Wielebny Ojcze!

Żądane uwagi spisawszy wedle możności na kilku ćwiartkach posyłam na ręce Eustachego. Umyślnie rozwiodłem się w nich trochę dłużej nad położeniem naszej młodzieży, nad warunkami w jakich się kształcić musi aby to wrażenie zostawić że w jej aberracjach umysłowych doprawdy więcej tragiczności niż własnej winy, i złej woli. Bądź jak jest w istocie, i przyznać trzeba że bardzo mało gdzie u nas ten materjalizm przechodzi aż w serce, otwarcie i konsekwentnie się objawia w czynach. Jeśli o kim to o naszych młodych materjalistach śmiało powiedzieć można: ils ont le bonheur d'être inconsequents. — Dla tego zdaje mi się z nas przedewszystkiem na oświecenie umysłów działać trzeba (do pełna) gdyby one tylko mogły dostać lepszy kierunek to potem samo serce, wspomnienia z lat dziecinnych przykład innych wreszcie dobra żona same by do wiary doprowadziły. Zły duch musi tamtędy wyjść którędy wszedł tak mówi nasza wiara ludowa i jest w tem myśl głęboka. — U nas złe weszło przez medium braku światła

zewnątrz i wzadzone wewnętrzne lenistwo i objawia się odrazu jako niesłychana łatwowierność z jednej i lekkomyślna uparta niewiara z drugiej strony, pierwsze dla nowych złych wpływów drugie dla dawnych tradycyi. Światła więc światła jak najwięcej i miłości dla nich by im pomódz tym prawie bezwiednie zbłąkanym. Prawdziwe to dobrodziejstwo będzie jeśli nas niedługo z Rzymu ze Zakonu O.O. Zmartwychwstańców dojdzie głos zdrowy, wstrząsający wzywający by się oglądnąć w koło i wejść w siebie i niedać się uwodzić pierwszemu lepszemu pismakowi niemieckiemu. — Oby tylko miano uszy ku słyszeniu i oby ziarno nie padło na opokę! —

Jeśli bym jeszcze mógł być wam pomocny w tej sprawie to proszę zaraz udać się do mnie. Teraz przepraszam że się ośmieliłem dołączyć jeszcze tę ćwiartkę, ale nie mogłem sobie odmówić tej przyjemności aby przy tej sposobności nie zapewnić Pana o moim głębokim szacunku z jakim zostaję

uniżonym sługą
Ignacy Krochowski

Panu Leonowi w raz ze serdecznem pozdrowieniem załączam podziękowanie za list ostatni i poczytaniu nie zostawię go bez odpowiedzi. —

adres mój: Hörer der Philosophie an der Universität
in Wien
ale to tylko miesiąc potem wracam do Lwowa. –

Lwów 27/2 października

Kochany Walerjanie

Posyłam Ci uwagi brata mego, (przepraszając bardzo za pośpiech i brzydki papier, który czytaniu utrudnia) – są one bardzo życiowe, dzisiaj, dziś niebezpieczeństwa, w jakiem młodzież nasza ciągle się znajduje. Smutne pomyśleć że ratunek tak bardzo jest trudny.

W następnym liście Twoim do mnie, o który ponownie Cię proszę, napisz mi coś o „Unii", którą pewno otrzymujesz, nie wszystko bowiem mi się w niej podoba, a myśli się moje. Zawsze trzeba ku niej P. Bogu dziękować, – tem więcej że już obecnie jest do 500 prenumeratorów. Twoje artykuły podobały się bardzo.

Jest tu obecnie Gałęzowski i P. Henryk – mało się jednak z niemi widziałem.

Kochający Cię szczerze
Eustachy

Ojcom i Braciom serdeczne pozdrowienia przesyłam. –

Rzym 18/3-906.

56

Drogi Ojcze,

Dziękuję bardzo za przysłaną mi tytuły książek. Ale ja dalsze studia filozoficzne jak na teraz muszę odłożyć, bo O. Jenerał życzy sobie bym dalej pisał Historyę Zgromadzenia. Nad nią teraz pracuję. Ja co do filozofii swoje zrobiłem. To co wydałem już owocem pracy całego mojego życia - na więcej mi nie stać. Wy to dalej prowadźcie. Chcę jeszcze zużytkować znajomości moje w archiwum - i z nich wydobyć Historyę aż do śmierci O. Semenenki. Po mnie [illegible] żeby ktoś kto miał cierpliwość [illegible] [illegible] oddany brat x. Paweł

CARTOLINA POSTALE ITALIANA

(CARTE POSTALE D'ITALIE).

04

A Wielebny Ojciec

Tadeusz Olejniczak C.R.

Lemberg

(Austria, Galizia ....)

Pickowska 67.

Szanowny Kolego

Przyszedłem być u Ciebie ale słaby będąc nie mogę wychodzić – czas zaś upływa szkoda go tracić.

Raczysz przyjąć pośrednictwo pomiędzy Red. Encykl. Wychow. a X. Pawlickim, zapewne zechcesz dokończyć rozpoczęte dzieło, objaśniając Go, że obawy jego pod względem wzięcia udziału w tem wydawnictwie są zdaje mi się zbyteczne.

Nikt niemoże być bardziej interesowany o to aby wydawane dzieło miało jednolitość jak sama Redakcya. Poczuwa się też do swego obowiązku pod tym względem. W drukowanym wstępie do Spisu wyrazów, powiedzieliśmy że Encykl. będzie w granicach chrześcijańsko katolickim; każdy więc piszący dla Encykl. wie z góry, że nadsyłając nam rzecz napisaną w odmiennym kierunku straciłby czas i atłas.

X. Pasz

X. Pawlicki użył przykładu, że gdyby katolik pisał artyk. Arystoteles a jakiś Luter pisał art. Reformacya, mogłyby ponikać stronności i zamieszanie w dziele. Otóż właśnie co do tego przykładu mogę objaśnić: że arty. Reformacya oprzedł napisać X. Bis. Januszewski — zaś według zdania Redakcyi art. Arystoteles powinien zawierać tylko życiorys krótki filozofa, treściwe sprawozdanie o głównych podstawach jego systemu a wreszcie więcej szczegółowe przedstawienie tego wszystkiego co o wychowaniu wypowiedział.

Co z Arystotelesa zrobiono w wiekach średnich, nienależy właściwie do niego samego, ale do ludzi i robót odnośnej epoki. Zresztą i w tej epoce, ta część tylko owej szkoły należy do Encykl. wychow. która się ściśle z nią łączy. większa zaś nierównie część do specyalnej historji filozofii. wyłącznie należy, etc etc

Dając w tym duchu objaśnienie X. Paw-
lickiemu może zostać uzyskaną jego
zgoda i zyskać nam nader pożądanego
współpracownika, którego pracę jako osobiści
ie dokładnie znam i wysoko cenię.

Co do honorarjum za artykuły, to
gotowiśmy się porozumieć, oczekując
w tej mierze propozycyi z Jego strony.

Łączę zapewnienie poważania i przyjaźni

[illegible]

27 Marca 79 r.

[illegible] 21.12.78.

Szanowny Kolego

[illegible] Pawlickiego [illegible]

[illegible]

[illegible] 1200 fr.

rocznej pensyi. [illegible]

wcale [illegible] i zapłacił

za niego, gdybym tylko mógł, lecz

na wychowanie własnego dziecka też

w długi zabrnąłem, że bardzo nie

bardzo [illegible] zapłacenie. [illegible]

X. Pawlicki mógł mię [illegible], bo był
na takim [illegible] pożegnaniu, o czem nie
wiedziałem, bo byłbym [illegible] się
przedtem [illegible] u Boga
[illegible]
[illegible] kościoła
i kraju. Tymczasem Bóg zapłać
[illegible] za wszystko dobre.
Życzę Ojcu [illegible]
[illegible], [illegible] się [illegible]

[illegible] przyjaciel
i sługa

Z. Kalinowski

Ja Pana Dobrodzieja pomillion razy
przepraszam że tak póżno odpisuję
na jego łaskawe i pochlebne słowa
ale życie paryskie jest w tym nie=
znośne, że się nigdy niema czasu coś poż=
=ytecznego zrobić, nawet słówko napisać —
Co Pan zrobisz i zdecydujesz to tak dobrze będzie.
Dla loteryi, której bilety mnie powierzone, roz=
=przedałam choć z biedą bo takiej loteryi
dla tutejszych pełno się rozdaje — mam 50
franków i tyleż Pani Czerkowitz — ja
mojej przez pocztę odesłać nie mogę więc
—

Niech Pan będzie łaskaw pofatygować
się czy do nas jednego poranku przed 12tą
czy też do Pani Chełkowskiej – ale wolę do nas,
bo będę miała przyjemność zobaczenia Pana
Dobrodzieja i oświadczenia mu ustnie
uczucia szacunku i poważania z którymi
mam zaszczyt zostawać Najniższą
Jego Sługą Emma Malewska

w Piątek wieczór

W liście Pańskim niema adresu
i niewiem nawet jak ten bilet
w ręk Pana dojdzie posyłam do Damy

~~Chatkowy~~ Chatki możua - ona mi-
gdzie Pan Dobrodziej mieszkać —
Jeżeli mi ten list się zgorszy racz-
Pan darować

REKTOR UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO.

Wewnątrz dwie kopie listów

1) Jana Śniadeckiego do hr. Wodzickiego

2) Xięcia Metternicha do hr. Wodzickiego

—

Kościelniki 12/3 1906

Drogi Panie

Posyłam kopie listów o których mówiłam Panu pod Baranami. Być może iż oryginał listu Śniadeckiego istnieje gdzieś u p. Alfredowej Wodzickiej lub u Celinej Potockiej a może i w Uniwersytecie. Na każdy przypadek "od przybytku głowa nie zaboli". List Metternicha nie wiem czy do p. Józefa czy też do Stanisława pisany; papierów tego ostatniego tu nie ma prócz paru listów z młodości. Zasyłam tysiące serdecznych wyrazów

Teresa Wodzicka

à S. E. Monsieur le Comte de Wodzicki à Cracovie

Laubach le 12 Mai 1821

Monsieur le Comte!

Sa Majesté l'Empereur de Russie a daigné me communiquer la Lettre que V. E. a adressée le 18 Mars 1821 a Mr de Novositzoff relativement à l'état actuel de l'Université de Cracovie. Comme Mr le Comte Nesselrode va passer par Cracovie, je saisis cette occasion pour Vous exprimer Mr le Comte l'extrême intérêt avec lequel j'ai lu cette lettre. Elle m'a prouvé que vous avez vû le mal là ou il est, et que Vous ne Vous trompez pas sur les veritables remèdes à y appliquer. Vous avez indiqué avec toute la pénétration d'un homme d'Etat et avec toute la force d'un sentiment élevé les causes qui dans notre patrie comme ailleurs ont amené la décadence de l'éducation publique, la nécessité d'en revenir à ces principes éternels de religion et de morale dont l'oubli toujours croissant joint à tant d'autres symptômes de désorganisation prépare à notre posterité des maux plus graves encore que ceux auxquels la génération présente a été livrée. –

Je partage entièrement Monsieur le Comte Vôtre manière d'envisager ces importantes questions, je desire bien vivement que l'on attache à Vos avis salutaires tout le poids qu'ils méritent. J'ai vu avec beaucoup de satisfaction que S. M. l'Empereur Alexandre les appréciait dans toute leur étendue et je puis ajouter que l'Empereur mon auguste Maitre ne sera

pas le dernier à leur rendre justice.

Appelé par l'honorable fonction dont je suis revêtu à concourir à la conservation et à la prospérité de l'Université de Cracovie je serais bien aise Monsieur le Comte si Vous vouliez Vous mettre en communication régulière avec moi sur cet objet intéressant et me faire part de temps en temps de Vos idées sur la marche à suivre pour arriver à une réforme essentielle de cet ancien et illustre établissement. Je Vous prie de croire que les propositions que Vous ferez à cet égard trouveront toujours de ma part l'appui le plus sincère et le plus prononcé.

Comme il s'agit dans ce moment de mettre un terme aux abus les plus alarmans, les plus incompatibles même avec l'ordre public, abus que malheureusement certains articles des Statuts de l'Université ne paraissent ~~avoir~~ avoir que trop favorisés, j'espère bien que dans les délibérations qui vont s'ouvrir sur les moyens de rétablir la subordination et la discipline parmi la jeunesse, Votre voix exercera tout l'ascendant qui appartient également à Vos lumières et à la place que Vous occupez dans la République.

J'ai appris avec peine que mon substitut à Cracovie n'a pas toujours agi dans mon sens et dans mes principes, et qu'il s'est opposé à plusieurs mesures que d'autres membres du Conseil Académique avaient proposées pour amender le règlement, et pour faire cesser des désordres qui ont affligés tous les amis éclairés du bien public. Ma volonté est et je Vous prie Monsieur le Comte d'en prévenir Mr Hoszowski qu'il suive constamment

constamment vos conseils, et le système auquel V. E. prêtera son appui; ce n'est qu'ainsi qu'il peut compter sur mon approbation.

C'est de Votre influence Monsieur le Comte que j'attends toute amélioration réelle à laquelle nous pourrons parvenir dans cette partie importante de l'administration et j'ose me flatter que la conformité parfaite de nos oppinions et de nos vues à cet égard ne sera pas sans effet pour l'accomplissement de nos voeux communs.

Recevez Monsieur le Comte &c.

(signé)

Metternich

Do Prezesa od Śniadeckiego z d. 10 Paźdz. 1820.—

Wszystko mnie żywo obchodzi co tylko się ściąga do dobra i sławy Akademij Krakowskiey, dla tego nie mogłem się zasmucić, dowiedziawszy się że wydawane przez Nię Patenta na Doktorya i Stopnie Akademickie osobom, które tam nie były z Nauk doświadczane; zaczynają gęsto rozchodzić się i cyrkulować a przez to tracić na wziętości.— Wrócił się wiek, gdzie te stopnie zaczęły być poważane w Rządach krajowych. iako świadectwa porządney i gruntowney Nauki; w Rossyi przywiązano do nich Rangę Sztabs-oficerską— powinny więc same Akademie szanować i utwierdzać tę Konsyderacyą Rządów: I nie tylko nie być szczodre w Ich szafunku ale nawet przywiązać takie trudności w Ich otrzymywaniu których nie może pokonać, tylko gruntowna i porządna Nauka, z chwalebnemi obyczajami połączona.— Mogą być od tego rzadkie wyjątki— dla ludzi którzy się wydanemi na świat pismami i dziełami dali poznać publiczności z chwałą dla siebie. Akademia Jezuicka w Połocku nabywszy roku 1812 prawa doktorowania rozsyłała na wszystkie strony swoje Patenta, które nietylko żadnej nie miały wziętości w Rządzie ale nawet ściągnęły dla siebie powszechną pogardę— i gdyby to Zgromadzenie nie było rozsypane, straciłoby było prawo doktorowania— wszystkie stopnie uczone zagraniczne poddane są w Rossyi pod kontrolę i Examen Uniwersytetu krajowego; będzież to pięknie dla Akademij Krakowskiey, kiedy Jey Patenta nie zyskają dobrego świadectwa i potwierdzenia? Piszę to JWWMDri iako Naczelnikowi Rzeczypospolitej, abyś raczył te Uwagi Uniwersytetowi Krakowskiemu przełożyć.— Pisał mi przed kilku dniami P. W. Badeni o projekcie wezwania mnie na Rektorstwo Uniwersytetu Krakowskiego. Chlubne jest dla mnie to zaufanie i zajmujące całą moją wdzięczność

ale ani z mowie mełkiem ani z moiemi przedsięwzięciami niezgodne. Kończę 50^ty rok zawodu Literackiego, bom pierwszy stopień uczony w Akad. krak. otrzymał w R. 1772. na te kilka może lat życia które mi pozostają, nie żądam wytchnienia i spoczynku abym z tego mógł korzyść w puściźnie po sobie Młodzi krajowej zostawić, com czytał, widział i myślał. – Stałą moją namiętnością były Nauki, których mi nie dały zaspokoić przygody krajowe i rozmaite administracyjne zatrudnienia po których byłem miotany z szeregiem dolegliwych kłopotów i zmartwień. – Prócz straty czasu, sterania moich sił i spokojności, nic się z tego nie zawiązało ani dla mnie ani dla kraju. Inaczej by może było, gdybym był ten czas samym tylko pracom naukowym poświęcił. – Niepodobna tego odwetować w innym wieku, ale rozsądek każe robić to co można; nie wdając się w zatrudnienia obce, sił wytrzymalszych potrzebujące, kiedym się nie dał wciągnąć do tych obowiązków nalegániom tutejszego Uniwersytetu, już moje siły zdrowe i skłonności, nie dadzą się użyć gdzieindziej do ich dźwignienia. – Nie od Rektora ale od Profesorów zależy postawienie Uniwersytetu na stopniu świetności, przez porządne i gruntowne Nauk wykładanie, przez dobre pisma i książki, przez postępki pełne honoru i zbudowania, przez zamiłowanie się w pracy swego powołania, a unikanie od wszelkich obcych kabał i Intryg. Żadna w Europie Akademia nie jest w tak szczęśliwem do tego położeniu jak Krakowska kiedy Senat szczerze Jey dobrem zająć się raczy. –
Dwóch przynajmniej lub Trzech ludzi krajowych celniących prawdziwym talentem Passyą do Nauk, może dzieło sławy całego zgromadzenia szczęśliwie zagaić i zafundować, która potem utrzymuje się i rośnie surową sprawiedliwością w szafunku nagród i skrupulatu ostrożnością w wyborze Profesorów. – Trzeba ten wybór pod-

dać pod ścisłą kontrolę ludzi gruntownie uczonych, z postępowania szanownych i gorliwych o chwałę Nauk i kraju. To zgromadzenie ludzi miernych i bez talentu podobnych sobie dobierać będzie, pociągnie za sobą upadek nauk i śmierć cywilizacyi w świecie uczonym. Wszystkie dziś prawie kraje Europy pracują nad postępkiem i doskonaleniem Nauk - dobry Profesor publiczny powinien być co rok obeznany z temi pracami, żeby wiedział co się stało i dzieje z Jego nauką, pracowitość więc i znajomość obcych języków jest istotnym do tego powołania warunkiem, dla tego Senat nie powinien szczędzić wydatków na wysyłanie do zagranicznych akademij ludzi młodych obdarzonych talentem i dobrze wypróbowanych w pracowitości i chwalebnych obyczajach. - Nie życzyłbym zaś zaczynać wojażu od Niemiec, ale go kończyć w Niemczech, żeby obwarować młody umysł przeciwko zarazie. Fałszywe to jest mniemanie tych co nie znają stanu Nauk w innych Narodach, że wszystko jest gruntowne w Niemczech. Ledwiebym tego nie podjął się dowieść że tam dziś więcej zarazy jak gruntownej Nauki. - Uczyłem się w Akademiach Niemieckich obeyzrałem ie kilkakrotnie, widziałem bieg Nauk i w innych krajach - zawsze tego żałuję żem od Niemczech zaczął moją Instrukcyą. - Są tam ludzie godni i gruntowni, ale giną w rojach literackiej hołoty, która i Naukom i prawdziwemu oświeceniu więcej szkodzi niż pomaga. - Jak w każdym stanie tak osobliwie dziś w stanie literackim pełno jest komedyantów którzy udają to czem nie są. -

Ponieważ JWP. Dobr. prezydujesz w Komissyi Reformacyjnej do Ustaw dla Uniwersytetu, śmiem Mu przełożyć z mojego długiego doświadczenia 1° aby Ustawy były krótkie i jasne. 2° Aby wymiar sprawiedliwości dla każdego był prędki; 3° aby Rząd Uniwersytetu

był tęgi i mocny bez Despotyzmu i Republikanizmu - bo ten ostatni rodzi partye, spory i kłótnie Zgromadzeniu uczonemu bardzo szkodliwe - 4to Żeby schadzki całego Zgromadzenia najwięcej zatrudniały się naukami i ich porządkiem a najmniej rzeczami administracyjnemi które można Rektorom i Dziekanom poruczyć z pewnemi opisami 5° żeby młodź szkolna trzymana była w tęgich klubach karności niedozwolono Jey żadnych schadzek a surowo zabroniono wszelkich schadzek tajemnych. 6° największa ostrożność w przyjmowaniu młodzi z akademij Niemieckich przychodzącej gdzie rozpusta najbardziej wygórowana jakiey nawet w kraju wolnym jak Anglia postrzegać się nie daje. Iże najpotrzebniejsza dla ludzi naukami zajętych jest spokojność umysłu częstych odmian w ich urządzaniu wystrzegać się należy bo te rujnują ufność bespieczeństwo losu każdego, pokazują słabość Rządu.

Przy tylu pomocach które zapewne Uniwersytet odbiera od Senatu prosiłbym o jedną bardzo istotną: aby była porządna drukarnia opatrzona w Charaktery zagraniczne i krajowe w Znaki Matematyczne tudzież dobra Papiernia, tak łatwo przy Krakowie do założenia i utrzymania bo prawdziwie bez cierpienia nie można wziąść w rękę wielu książek drukowanych w Krakowie, z drukiem wytartym i na ugdrzym papierze. Ten Artykuł godzien iest zaiąć troskliwość i Senatu i Uniwersytetu. Racz JWP Dobr. wybaczyć mojemu dla Nauk i akademii przywiązaniu że go śmiem temi przełożeniami zatrudniać a racz przyjąć szczere wyznanie wysok. uszan. z któr.

J. Śniadecki.

J. M. J.

Copia

Villepreux d. 4 Czerwca 1881 r.

Wielebny Ojcze Karolu!

Dziękuję uprzejmie i jaknajserdeczniej za przyjacielską pamięć waszą o mnie starym tułaczu – a oraz dziękuję za tyle chlubne zawezwanie do popisu w Akademii Papieskiej. Zawezwanie to rozżarzyło bezmiernie w mej duszy dawne pożądanie pielgrzymki do Rzymu. Od wielu już tygodni myślałem o zjeździe katolickich Słowian i modliłem się do Boga o łaskę – aby pozwolił mi uczestniczyć w nim z prostej pobożności, to jest incognito, bez widoków literackich ni politycznych. Na prawdę myśl tego zjazdu natchnął Duch Święty. Czuję głęboko wielkie jego znaczenie chrześciańskie i dziejowe. Sojusz między pobratymcami w Stolicy Piotrowej i obec Leona XIIIo i z jego błogosławieństwem –

bywa to czasem płodny w cudowne następstwa, bo i w Kościele świętym okrom prawd i obietnic Pańskich mieści się i siła twórcza na pokolenia. Zwiastuje się oto nowa era dla Słowiańszczyzny!

Naumyślnie wielebny i Kochany Ojcze Karolu spóźniłem o parę dni odpowiedź na Twój przepoczciwy list, a to, aby wypróbować się w sobie, azali zdołam na razie orzeźwić się w ciele i ożywić się na duchu. Niestety nadarmo dotąd się mocuję: Starość to nie radość! Ze dnia na dzień wątleję na siłach. Niedosłyszam bardzo, och! bardzo, — a niedowidzam do tego stopnia, że w pochmurny nieco dzień nie mogę już ani czytać ani pisać. Najdokuczliwszemi są atoli dla mnie częste kilkogodzinne omdlewania, w ciągu których słabną i władze umysłowe. Spowiadam się tak szczegółowo ze stanu mego zdrowia dla tego, abyście dokładnie wiedzieli, jak

mi trudno stanąć dziś do konkursu rzymskiego. Na hymn o S. S. Cyrylu i Metodym, na hymn godny ich, potrzebaby rozszerzyć duszę serce i czuć się w pełni natchnienia... A czy łaska natchnienia nawiedzi starca? Modlę się o nią. Gdybym zdołał wydumać coś udatnego, — choćby krótką modlitewkę do Apostołów słowiańskich, poślę ją Kochany Ojcze na twoje ręce do Rzymu, — z osobną prośbą do Generała O. Piotra, aby tę pracę moją raczył przetłumaczyć i odczytać w Akademii, — oczywiście jeśli uzna, że będzie tego warta. On taki sławny w Rzymie, — a do tego stary, prastary mój przyjaciel.

Z powodu lichego zdrowia, nie wiem dotąd czy będę w stanie puścić się stąd na tak gorąco pożądaną pielgrzymkę do Rzymu. Są przeróżne zawady — a najważniejsza czy znajdę zaufanego towarzysza podróży? bo utykam już

i na nagi. Synowie moi pracują w Administracyach francuskich na powszedni chleb, to nie chcę, aby szkodowali przezemnie w swoich ciężko zdobytych zawodach. Nie smucę się zbytnio trudnościami. „Będzie jak Bóg da" Wszędzie i zawsze niech się święci Jego wola!

Przepraszam Wielebny Ojcze Karolu za przydługie i nieczytelne bazgranie przy jasnym dniu. – Pozdrawiam z miłością i polecam się twoim kapłańskim modlitwom z synami i wnuką.

Życzliwy brat w Chrystusie Panu

J. B. Zaleski

Łączę wyrazy poważania i miłości dla O. O. Jenerała i Leona – tudzież dla O. Juliana – jeśli już wrócił z Bułgaryi. –

W Kwietniu czułem się bardziej rześkim niż dzisiaj. Szkoda, że nie dowiedziałem się wtedy o konkursie rzymskim. – W zbiorku moich poezyi znajduje się hymn p.t. „Chwała Bogu", jest w nim wzmianka o S. S. Cyrylu i Metodym. Ale obecnie napisałbym o nich z innego, z wyższego nastroju.

B. Z.

Con i sentimenti più grati
Rende Aff i libri imprestati
Partendo Padre Pio
E dice l'ultimo Addio.

Rom 18/10 Ottobr. 1865

P. Pius Zingerle
Ordin. S. Benedi.
Tirolensis.

+ Strasbourg a 30 8bre 1831

73

Kochany Xięże Piotrze,

List Xiędza Dobrodzieja zastał mnie w łóżku
mocno zachrypłego i zakatarzonego —
wstałem jednak i uczyniłem potrzebne stara-
nia i we Wtorek 28 złożyłem w prefekturze
prośbę i papiery. Wróciłem układać się w łóżko
z pogorszeniem zdrowia. Wczoraj mię odwie-
dził X Władysław i dwoma frankami porato-
wał aptekę — i on chudy a ja mu winien
fr. 15 i nadzieja oddania coraz mię odbie-
ga dalej — Odwlokłem odpis do dzisiaj bo
dla bolu głowy nie mogąc siedzieć czeka-
łem ulepszenia, a cały ten czas miałem
bo mi w prefekturze powiedziano że 28e będzie
redagowana minuta — wieczorem czytana
prefektowi, i przez niego podpisana, 29 będzie
expedjowana i wieczorem podpisana przez
prefekta więc 30 dopiero wyjdzie wysłana
mogę ją więc uważać za wychodzącą sa-
mą z tym listem jeżeli nie to może ani
jeszcze z jakiej przyczyny o dzień spóźnią.

Przyszła tu wiadomość o nowem już
ministerjum co może całe moje wysiłki
i Xiędza w niwecz obróci.

Spodziewam się że silne dziś wzięte 3. [illegible]
pozwolą mi już może jutro rozpisać
o moich interessach które zawsze zbyt
en gros traktujesz.
Dziś tylko to jeszcze dodam że zakoń-
tem winienem do 8bra 25 fr. za pokój o-
je opłacił A. Wł. 10 fr. skądinąd tamże
A. Wł. 5 fr. — ~~Krawcowi~~ za zdarte już
naprawki 12 fr a innych drobnych dłuż-
ców potrzeby dziś nie potrafię —
To jest przed nami. Za tego co da Bóg
jutro albo po jutrze najdzie, jak Mocha wy-
leczy —
Do reparacji zimowego odzienia [illegible]
do wydać na jesień b dziś bądź zasadzić bo
na krawca nie sposób — na co
w prefekturze zaciągam pożyczkę —
Niech Bóg dobry dobre zdrowie Dobro-
dziejce zyści staraniem wyglądam
mnie. Adieu Daj Boże do jutra
Wiktor S.

Kochany Ignacy. Przedewszystkiem przesyłam Ci życzenia, które mam nadzieję zrealizują się, jeśli się jeszcze nie zrealizowały, — życzenia powodzenia egzaminu. Nie nie wiem co się z tobą dzieje obecnie, i dzięki moim podróżom po małych miasteczkach, nie prędko się dowiem, łatwo więc list mój za późno przyjść może, zresztą będzie długi, i w ciągu jego mimo jeszcze dużo dobrych rzeczy życzyć ci sobie przyjdzie. —

Jak wiesz zapewne z ostatniego mego listu, jestem obecnie na wsi w Bretanii, gdzie się przypatruję [illegible], rysuję i piszę, i dość mi czas mile schodzi na świeżem powietrzu, i w ładnej okolicy, a przytem i [illegible] mam miło, nie tyle kolegów, ile książek, w które się mocno zaopatrzyłem. Szekspir oryginalnie jest ze mną — sprawa tego: Boska komedyja Dantego, Molière, Donoso Cortesa Essai sur le Catholicisme, [illegible]: Le Catholicisme en Pologne i kilka innych książek dotyczących religii i mniej więcej tej treści. Między niemi jedna tylko uśmiecha się do mnie jak ślepia płowa wśród światło; — jedna, którą noszę i doręczyć mi szkoda [illegible] to czynię dla miłości twojej. Domyślasz się że mówię o Büchnerze. Dziwne ta książka sprawia na mnie wrażenie, bo o ile jestem spokojniejszy o wpływ, jaki na Ciebie wywrzeć mogła, o tyle więcej mnie boli smutne jej rozpowszechnienie między młodzieżą gimnazyjalną, która nie zawsze wyniosła z domu zdrowe zasady, a na [illegible] wiele ich zrobiła, a jednak [illegible] z przyjemnością odezwie się w naszej [illegible] sprawie odrodzenia się [illegible].

Nigdy więcej nie zapragnąłem być z sobą, jak czytając tę książkę — tyle bylibyśmy mieli sobie do powiedzenia! Gdy jednak to niepodobna, ograniczę się na kilku uwagach. Trzeba przyznać że Büchner zna wszystko ludzkie, i że nie mógł szczęśliwiej napisać dzieła popularnego. W przedmowie do pierwszego wydania, — po wyznaniu swej małostkości, zapowiada nam: „mit Hülfe und unvermeidlichen Konsequenzen einer vorurtheilslosen empirisch-philosophischen Naturbetrachtung", i dodaje „Von einem — niemal die Sachen nicht anders nehmen wie sie sind". Dzieło to więc zawiera nam traktowanie o świecie zmysłowym; empiryczne podległym, i z jego punktów, jak oczywistych, że pierwsze tłumaczenie jest ... odtąd. Popatrzmy zaraz w pierwszym rozdziale, o ile autor został wiernym temu założeniu.. — Cytat umieszczonych na przodzie, dzie nalężą przedewszystkiem na wzmiankę w dziedzinie nauk przyrodniczych: „Aus nichts kann nichts entstehen (Liebig) i „Nichts in der Welt berechtigt uns die Existenz von Kräften an und für sich, ohne Körper, von denen sie ausgehen, und auf die, sie wirken vorauszusetzen. (Cotta) — Bardzo słusznie — Liebig patrząc się na świat obecny wypowiada jedną z podstaw umiejętności ścisłych, że każda siła musi z kądś pochodzić, a Cotta dodaje, że doświadczenie nie wykryło nigdy siły nie wychodzącej z ciała i nie działającej na ciało. — To samo mówi Büchner daléj obszerniej, t.j.

ale dużo mniej ściśle słowy: Zöllner'a „als die Elektricitäts-Erschei-
nungen, die im [illegible] elektrischen Zustande versetzt werden
können, so würde ob auch die Elektricität [illegible]
[illegible], und wir würden mit [illegible] Hülfe der Abstrak-
tion niemals im Stande gewesen sein [illegible]
nung von Elektricität zu erlangen." – Powyższy cały abstrak-
cyę źródłowego pewnika, nie wypowiada on nic więcej, jak że: gdy-
by elektryczność była nam nieznaną, musiałaby się objawić w światach
wszędzie oczywiście, gdyby się nie była objawiła, t.j. gdyby fenomena
elektryczności na naszej ziemi nie egzystowały, i nigdybyśmy o nich
nie wiedzieli. Jesteśmy więc wobec faktu: siły fizyczne jedynie
w fenomenach dokonanych na materyi, i zmysłom naszym
dostępnych nam się objawiają. 1.) więc trzeba dwóch warunków:
konstatowania siły, by dokonała fenomenu na materyi, i by
fenomen ten był zmysłom naszym dostępny. 2) Czy siły które nie
dokonały żadnego fenomenu na materyi, już przez to samo nie e-
gzystują (absolutnie)? 2. Jeśliby egzystowały, jaki niebyśmy środek kon-
statowania tego. 3) Czy wszystkie fenomena są zmysłom naszym
dostępne? — W świecie fizycznym nie mamy prawa przypuszczać
naszej "odpowiedzi" na pierwsze pytanie, odkąd ostatnie Büchner
się nie trzyma, ale od razu stanowi pewnik: nie ma siły bez materyi,
t.j. nie ma absolutnie nic oprócz tego, co pod zmysły nasze podpaść mogło.

Daleko gorzej ma się z pewnikiem, że materyja bez siły egzystować nie może, gdyż najpowszechniejsza hipoteza przypuszcza ciała złożone z przyciągających się atomów, a więc przypuszcza zupełnie egzystencyję atomów bez siły przyciągającej, a więc i bez tej siły, a chociażby atomy te zupełnie nie związane stały się zupełnie zmysłom naszym niedostępne, świadczyłoby to tylko o niedoskonałości naszych zmysłów, a bynajmniej nie o absolutnej nie egzystencyi materyi. Na tych więc dwóch hipotezach nieprawdopodobnych nawet w porządku fizycznym, Büchner opiera swój system obalający doktryny świata moralnego, które prawo egzystencyi swojej czerpią z daleko wyższych źródeł, bo ~~[illegible]~~ z badania natury ludzkiej i z historyi. Wem kommt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] wie [illegible] [illegible]!

Weźmę jeszcze jeden przykład, gdzie widać jaśniej całą budowę dowodu wyrachowanego nie na [illegible] przekonanie, ale na namamienie go. Chodzi o: Generatio spontanea. Büchner stara się przekonać, że cała żyjąca natura powstała z materyi naturalnym porządkiem rzeczy, bez stwórcy. Trzeba więc nie dowieść, (bo autor nic dowodzi niczego) ale postawiwszy hipotezę, że niema Boga, wytłumaczyć, że przeciwnie wszelkim egzystującym obecnie prawom lew, pies i kot są dziećmi jednej matki, tak jak i człowiek i małpa; popatrzmy jak się do tego bierze: Najpierw przechodzi szychty ziemi, i wykazuje w długiem rozumowaniu, że zwierzęta ro-

zar powiejszej formacyi, były coraz doskonalsze — dalej wykazuje — ró-
wnie rozwlekle, że w egzystującej obecnie naturze od kamienia do
człowieka jest powolny przechód coraz doskonalszych stworzeń z tą
[illegible] umysł ludzki do owych sukcesyi, które budzą się
to w umyśle każdego nowicyusza rozpoczynającego naukę systemu, do-
chodzi [illegible] swej sztuki. Pokazuje [illegible], i uważa, że w
wyższej części zwierząt i u człowieka jest ona zmysłami naszemi nie do
odróżnienia, i na tym fakcie, będącym li tylko dowodem głębokiej
niedoskonałości zmysłów naszych, opiera swą genialną hypotezę. — Nie do-
syć na tem, — dalej ~~autor~~ opowiada nam pasmo fenomenów generacyi
nie zupełnie jeszcze zbadanej najniższych zwierząt, i chociaż sam
przypuszcza, że wszystko się dzieje podług pewnych praw, i cho-
ciaż wie, że prawa generacyi zwierząt doskonalszych nie zgadzają się
z fenomenami obserwowanemi u zwierząt najniższych, nie przypu-
szcza, że i prawa generacyi tych ostatnich będą kiedyś odkryte, ale je
rozgłasza mówiąc: „So wird können ~~[illegible]~~ wir daß nicht [illegible]
bringe, daß sie (die Schöpfung) eine [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." Taki człowiek, choć
trochę ściśle, pozwoli sobie podobnego zapewnienia? — Pomniki Buchnera
są to najśmielsze hypotezy, dalekie od tego by przedstawiały rzeczy
jak są, lub jak być muszą, bo one zaledwie byłaby być mogły
w absolutnym porządku, i to mówiąc ciągle o rzeczach pod względem [illegible]

Nie wspominałem jeszcze dotąd o innych sposobikach Büchnera, jak n.p. wykrzyknikach: welcher Gebildete, namentlich aber, welcher ~~und überhaupt~~ mit Forschungen der Naturwissenschaften auch nur oberflächlich vertraute wollte heute an dieser Wahrheit zweifeln? albo, posługiwanie się frazesami, jak Lalande: Ich habe den Himmel überall durchsucht, und nirgends eine Spur Gottes gefunden. Opuszczam również przykłady owego bezczelnego traktowania z góry wszystkiego, cokolwiek tylko wyobrażeniom jego jest przeciwne; a jednak te wszystkie środki, obok przystępności systemu nawet dla najgnuśniejszych, są główną przyczyną powodzenia tego dzieła, jak i wszystkich dzieł <u>popularnych</u> z dziedziny wyższej umiejętności. Spodziewam się, że się niejeden zastanowił nad sobą, i patrzył na około siebie, by ~~...~~ doszedł do jakiej takiej znajomości natury ludzkiej, a przynajmniej wielkiej części bardzo młodej młodzieży. Niesłychana zarozumiałość i próżność w rzeczach wiedzy, dążenie do uniwersalności i nierozdzielna z niem powierzchowność, pociąg do wszystkich wyobrażeń najskrajniejszych, byle nowych, byle obalających codzienny porządek rzeczy, i świadczących przez to samo o „<u>niesłychanym postępie 19º wieku</u>": nakoniec nabieranie wiadomości wygodne, szybkie, a któreby pozwala zaopatrzyć się w pewną ilość frazesów na pół naukowych, na pół dowcipnych, by niemi je rzucić w twarz z <u>uśmie</u>chem, litowania uznanemu z góry za wsteczniaka owemu 1º

(X. ...) który odważa się bronić wyobrażeń przestarzałych i nieprawdziwych – oto jej główne własności. Wszystkim tym pragnieniom odpowiadają niesłychanie dzieła popularne, wszystkich własności wypływających z natury tychże dzieł. Przedewszystkiem dystans w nich jest prosty i łatwy, a potem mnóstwo dowodów. Autor wyprowadza system z kilku najogólniejszych faktów, a nie się fakta znajoma łączy w myśl tego systemu mniej więcej sztucznie, ale jak najmniej sztucznie, strzegąc się mocno dotykania tych, które z systemem tym były w sprzeczności. Zresztą dopiero głębsza znajomość tych przedmiotów, które dzieła popularne traktują, najwięcej wrażliwych faktów dostarcza, autor więc pisząc dla mało wykształconych, nie boi się tego. Dowodów nie ma, bo publiczność dla której książka napisana z reguły mieć by ich nie była w stanie, są więc postawione zgóry pewniki – „wysokiej umiejętności" – postawione śmiało, i poparte uwagami, że chyba głupcy mogą myśleć inaczej, albo cytatami z Biblii, i poetów, i uczonych, i filozofów pogańskich i chrześcijańskich, i nie wiem już kogo, które oderwane od tekstu całego mogą być jak najfatalniej zrozumiane, a nawet zrozumiane, zupełnie czego innego niż dowodzą – oto cała architektura dzieła popularnego. Takież więc bogactwo wiadomości w tak małej książeczce! Młody student otwiera ją

z głębokiem uszanowaniem, wszystko przyjmuje bezwzględnie za prawdę, bo wierzenie prawie zaprzeczyć nie może dowodu nic; — jeśli coś wydaje mu się mylne, nie rozważa, byle pójść dalej; tysiące nowych myśli obudza się w jego głowie, a każda ustala się w jego umysł z słowami: „Co dotąd myślałeś było głupstwem." Dla tych którzy czytali Büchnera powstaje myśl główna, która się wlecze przez całą książkę: Nauka Boga niesie biedy! — a potem ta uwaga wypowiedziana z uśmiechem: Jacy biedni są ci ludzie, którzy myślą że Bóg jest. — Odtąd każdy kościół jest pomnikiem głupoty ludzkiej, każdy ksiądz eksploatatorem tejże głupoty, społeczeństwo religijne przez to samo przygniecione ciemnotą, a pierwszym warunkiem postępu wyniszczenie wiary. Nie trzeba zapominać, że konsekwentność absolutna prawie jest także własnością dusz młodych i myślących; im się przez myśl nie przejdzie, żeby Büchner nie był konsekwentnym w postępowaniu w myśl doktryny swojej, żeby mógł uważać swe dzieło jako spekulacyję umysłową tylko, a wyobrażając sobie cały świat najpostępowszy to wyobrażenia podziela; nie widzą w konsekwentności swojej żadnego niebezpieczeństwa.
Odtąd zdarzyło mu się zżywać jedynie postać konsekwentnego pozytywisty, i to szczerze uważam się ~~trochej za myśl zatra~~

nę w ciało ludzkie, jak świętoszek. Tą postacią jest Franciszek Moor Szyllera. Jeśli przeczytacie uważnie zbójców, znajdziesz tam wszystkie prawie zasady pozytywizmu, doprowadzone do ostateczności. W końcu kończy zabójstwem i samobójstwem. Co przedewszystkiem uderza, to to, że zbrodnie popełniane przez Franciszka są wszystkie prawie naturze, która go łaknie szlachetnie. Ten sam człowiek, który głośno wypowiadał, że się nie boi Boga, zaczyna się bać swoich snów i swej wyobraźni do tego stopnia, że sługę swego wieczorem puścić nie chce, by sam w pokoju nie został. Ten który nie wierzy w nieśmiertelność duszy, boi się do tego stopnia śmierci, że widzi wszędzie czyhających na swe życie. Nieslychanie trafnie zdaje mi się być w ostatniej scenie odpowiedź pastora, który słuchał cierpliwie bluźnierstw Franciszka: „Es ist die Philosophie der Verzweiflung". Zrozumienie słów tych wydaje mi się obecnie szerzej, jak myślałem dotąd. Może być że wnioski moje są przesadne, i w ogóle boję się nowszych myśli, do których nie doszedłem, że nie umyślnie umysłu ludzkiego, woli Boga sprowadzić tako, a sam je osądzić. Piszę w jednym z ostatnich listów moich zbiorowych, o często powtarzającym się powinnowaniu zmysłów między młodzią uniwersytecką, pisałem również o tem że, że młodzież uniwersytetów niemieckich jest przesiąkniętą,

tę spopularyzowaną filozofię niemiecką, że jest bez najmniejszej religii; naturalnie więc, że po największej części nuciła się do pozytywizmu. Oczywiście nigdy zrazu nie przyszło mi na myśl, że dwie te okoliczności mogłyby ze sobą mieć związek; widziałem tylko, że owi nieszczęśliwi szaleni pogrążali się zamotnie w myślach, że byli do niczego nie zdolni, nie śpiąc, dawali, i stękający albo tępiący, aż nareszcie ~~[illegible]~~ dostawali gorączki, i dochodzili do tego, że im się zdawało, że ktoś na życie ich dybie. Wtedy nigdy sami sypiać nie chcieli; a kiedy ich po kilka nocach pilnowania, odwozili ich do domu waryjatów. Symptoma te zdawały mi się dość ogólne, i chociaż dziwiło mnie, że są tak podobne do siebie, w chorobie tak nieograniczonej, jak szaleństwo, nie myślałem nawet wyprowadzać jakichkolwiek wniosków, czując się niekompetentnym. Ale zdarzyło się ostatniemi czasy, że do konferencyi naszej wstąpił młody Litwin, któregośmy nie znali prawie, a o którym ja wiedziałem, że był dotąd zaciekłym ateuszem i pozytywistą. Z kąd mu przyszła myśl wejścia do towarzystwa religijnego nie mogłem wiedzieć, a chociaż o tem co ~~widziałem~~ wiedziałem ~~nie~~ nie mówiłem, mnie samego jednak ta niewiadomość dręczyła. Szukałem jego bliższej znajomości, i poufniej częściej ze sobą rozmawiając, nie raz przerażał mnie swoimi bluźnierstwami, a kiedym się go nakoniec zapytał, dlaczego

go wwieść w nasze grono. Odpowiedział mi, że już dalej nie mógł
żyć z temi myślami, jakie go obsiadły, że długo myślał o samo-
bójstwie, ale parę religijnych znajomych nawróciło go, [illegible]
szukał gdzie indziej prawdy; a więc ciekawość do nas go przy-
wiodła. „Nie możesz sobie wyobrazić, mówił mi, do jak okropnego
stanu doszedłem, z ciągłą myślą o samobójstwie, w ciągłej pogardzie;
nie mogłem jeść ni spać; najdziwaczniejsze marzenia mi się
przed oczyma, i niezaś w nocy zrywałem się z łóżka przerażony,
tak jasno zdawało mi się czuć i widzieć, że mnie ktoś dusi."
Wtedy dopiero przyszło mi na myśl, że sam pozytywizm może
być przeciw naturze, i prowadzi człowieka myślącego co prędzej do
rozpaczy i szaleństwa. Es ist die Philosophie der Verzweiflung.
Ale nie o te extrema tu chodzi, chociaż w nie wpadają chłopcy
najgłębiej myślący a więc najzdolniejsi; mnie przestrasza w ogóle
stan całej młodzieży emigracyjnej, pozbawionej wszelkiej [illegible],
co jest li tylko skutkiem przekonań [illegible], jeśli nie przeczą-
cych zasadami. Młodzież w kraju będąca na uniwersytetach mos-
kiewskich jest wszystka taka, a nasza łatwo wejdzie w jej ślady,
jeśli zaraz swój [illegible] będzie zasadami [illegible]
[illegible], a tym przyjęciem [illegible] do [illegible].
Trwoga więc moja o młodzież [illegible] nie jest rzeczą marną, a [illegible]
[illegible]

ielka. Bo nie wyobrażaj sobie, że siłą swojską wszystkiego stanow-
czy, i potęgowaniem; potrzeba tylko barzo ważna wewnętrzna,
siła wiary mogą utrzymać człowieka w ciągłej pracy, wytrwa-
łej gorliwości, cierpliwości i godności, jakich nam przedewszystkiem,
szczególnie nawet wytrwania potrzeba. Próbujmy koło siebie, i za-
kosztujmy się, ale spokojnie z sumieniem, iżeś jest usiłował, aby
naprawić błędy swoje i cudze? W naszem społeczeństwie na
polu społecznem oprócz obojętnych i krzykaczy, t.j. dwóch klas
jednakowo nieproduktywnych i szkodliwych, mało kogo mamy teraz.
Młodzież jest ognista, jak wszędzie, po stronie krzykaczy, a
nie by to nie szkodziło, gdyby młodzież ta miała na wypadki
cały kraj obchodzące tyle wpływu, ile go ma gdzie indziej lub w stanie
szych; ale u nas może ona sprowadzić łatwo najgorsze nieszczę-
ście. Dla tego trzeba jej więcej niż równie dopraszać.
Nie mogę, drogi Ignacy, życzyć Ci nic lepszego, jak żebyś się
wzniósł po nad ludzi codziennych wyobrażeń i codziennej czczo-
ści Staszewiczowskiem, bo to od Ciebie nie zależy, i nie jest nie-
będnie potrzebne, ale nauką, charakterem, sumieniem i zasadami.
Dla tego ucz się pilnie, ale i roztropnie, nie czerp wiadomości
z książek streszczających lub co gorzej popularnych, bo to tak, co
jakbyś chciał poznawać arcydzieła literatury z wydań dla dzieci.
Masz dość wykształcenia, byś mógł rozumieć książki poważniejsze

†

J. M. J.

Szanowny Ojcze Dobrodzieju

Na jutro obiecał mi Ksiądz Walenty odprawić Mszę
w kapliczce prywatnej u swoich [illegible] zakonnic
du Sacré Coeur będącej - urządzono ją na [illegible]
się zachowana także jako Matka Boska tam dla Ma-
[illegible] . Dla nas wszystkich Polaków [illegible]
A i tam umiłowany już tyle razów [illegible] i [illegible]
[illegible] jako w sercu tej Matki Bożej spocz-
[illegible] i nam do niej wnikać by się należało.
Razem będziemy mieli sposobność przyjęcia Od-
[illegible] zupełnego jakiegoś dostąpić może nawiedzając
kościół gdzie 800 [illegible] Nabożeństwo - a potem Ojca Dob.
Ojca Walentego i Księdza Bogatka [illegible] do Muzeum
Chrześcijańskiego - św. Jana Lateraneńskiego [illegible]
[illegible] dla Kapłanów, bo tam [illegible]
sarkofagi - rzeźby - i malowidła z [illegible]
W tym tedy celu zapraszam Ojca Dobr. albo że może
[illegible] albo tylko dla pomodlenia się
[illegible] stamtąd [illegible]
[illegible] przed południem wrócić -
[illegible]

Kaplica wspomniona jest — przy Kościele
Trinità dei Monti: przy drodze do Pincio.
Wchodzi się przez klasztor — na 1mo piętro — prosić
by zaprowadzono do Kaplicy Mater admirabilis.
Portierka mówi po francuzku — trafi łatwo
łatwo — a mogłby i X. Walenty po Ojca Zajść.
d. 17 Czerwca 858 — do mojego urzędu — N. S. Am.

Sr. Wohlgeboren

Herrn Felix Nawrocki

stud. med.

zu Breslau

An der Univ. zu erfragen

franco mit Abtragegeld

Anbei ein Geldpäckchen in Leinwand, sig. P.N., enthaltend:
2 rt 15 sg. Cour.

Dzieje Filologiczny — Historya - ~~Literatury~~

1. { Geografia
Mitologia

Starożytności publiczne — Panowanie Piastów

3) Starożytności prywatne — Panowanie Jagiellonów

7) Historya literatury — Królowie elekcyjni.

83

Excelencyo,

W odpowiedzi na odezwę Waszej Excelencyi, z d. 30 Kwietnia b. r. do L. 4350, mam zaszczyt przesłać w załączeniu:
1º) Regułę Braci Zmartwychwstania Pańskiego; przetłómaczoną, stósownie do życzenia Waszej Excelencyi, na język niemiecki ./. ;
2º) Aprobatę Stolicy Świętej z r. 1860, oraz konstytucye tegoż Zgromadzenia, w oryginale łacińskim ./.,

Na pytanie co do środków sustentacyjnych naszego Zgromadzenia mam zaszczyt odpowiedzieć;
że jakkolwiek całemu Zgromadzeniu służy prawo posiadania, to jednak każdy w szczególności jego Członek pozostaje właścicielem majątku, który wniósł wstępując do Zgromadzenia albo który spadnie na niego tytułem dziedzictwa, legatu itp., o czem Wasza Excelencya z Reguły i konstytucyj Zgromadzenia przekonać się raczy;
że zatem każdy ze Zmartwychwstańców osiadający w monarchii austryackiej, będzie mógł, przed właściwą władzą, usprawiedliwić się ze środków swego utrzymania.

Nawiasowo dodaję, że obecnie weszliśmy w posiadanie realności, wynoszącej trzydzieści morgów ornego gruntu oprócz domów mieszkalnych i obszernego ogrodu, położonej w Wołkowcach (pod Dzwiniaczką) w Galicyi wschodniej, powiecie borszczowskim. Ta realność, dotąd własnością JW. hrabiny z Rzyszczewskich Koziebrodzkiej będąca, na zakład nasz wychowawczy jest przeznaczona.

Formalności sądowe nie dozwalają mi jeszcze udowodnić tej własności Zgromadzenia aktem hypotecznym; wszelako, jeżeli Wasza Excelencya uważa to za konieczne, będę mógł służyć odpowiednią deklaracyą JW. hrabiny Kornbrodzkiej.

Nakoniec, co do liczby, nazwiska i kwalifikacyi naukowej zakonników udających się do Galicyi, mam zaszczyt zwrócić uwagę Waszej Excelencyi:

że gdy liczba tych zakonników zależyć musi od rozwoju, jaki nasz Zakład wychowawczy przybierze w Galicyi, nie jest mi podobna uwiadomić dzisiaj Waszą Excelencyą, ilu i których w swoim czasie wyszlę, oprócz tych których już miałem zaszczyt przedstawić osobiście Waszej Excelencyi.

Przepisom rządowym stanie się, jak mniemam, zadosyć, jeżeli ci zakonnicy przezemnie w przyszłości wysłani, złożą po swem przybyciu, papiery swoje władzy miejscowej i wykażą przed nią swe kwalifikacye naukowe.

Racz Wasza Excelencya przyjąć wyrazy mego głębokiego uszanowania.

Waszej Excelencyi

Uniżony w X.P. Sługa

Rzym, 8 lipca 1880
58, vicolo del Mortaro.

Do Jego Excelencyi
Hrabiego Alfreda Potockiego
C.K. Namiestnika Galicyi, Kawalera Ordenu Złotego Runa etc etc
we Lwowie.

1
85

Madame !

Voici de nouveaux renseignements puisés à des sources qui méritent confiance et que je me fais un devoir de transmettre à votre Altesse Impériale —

Harmen est né à Rastadt —

C'était un homme doué de facultés remarquables, mais joignant à une excessive vanité un manque absolu de principes. Sa mauvaise conduite le fit chasser de l'Université de Heidelberg. Il se transporta à Freiburg. Il y donnait des cours de langue anglaise aux étudiants. — C'est là qu'il fit la connaissance de Hennehofer qui bientôt devint son ami et son protecteur. C'est lui aussi qui lui fit faire la cour à une certaine Marie de Sternheim, personne d'une réputation équivoque, qui, à ce qu'on disait, avait été la maîtresse du margrave Léopold. — Sa mère, connue à la cour de Carlsruhe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]

une minorité. Cette race [illegible]
de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Mme Brevetet, propriétaire
de celui qui est maintenant interprète
d'[illegible] à Constantinople, et dont
son mari a [illegible], en Hongrie; et
jusqu'à ce jour, elle tient un
pensionnat de jeunes filles [illegible]
en [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui
se met en tête de le lui faire
épouser et lui promit qu'à cette
condition, il lui obtiendrait une
place de professeur à l'Université.
On pense que c'est à cette époque
qu'il faut faire remonter la rupture
de la liaison établie entre ces deux
hommes. Soit que l'orgueil de Garnier
se soit irrité à une telle proposition,
soit que d'autres causes aient amené
la rupture. — [illegible] [illegible] [illegible]
que "Garnier" c'est alors que Garnier irrité
contre [illegible] imprima la brochure
qui eut tant de retentissement depuis
dans le grand [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] publication, forcé de s'exiler,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] d'amitié au

le célèbre démagogue allemand Börne.

En 1833 le club démocratique des réfugiés allemands le fit partir comme émissaire pour le pays de Bade. On l'arrêta à Carlsruhe. Le ministre Winter le visita souvent dans sa prison et y eut de longues conversations avec lui. Le manque de preuves légales contre lui le fit relâcher. Il passa en Angleterre et y publia une seconde édition de sa brochure revue et augmentée. On raconte qu'interrogé à Londres par un ami, sur quelles bases reposaient ses affirmations, il répondit: "Les bases, c'est ma tête qui les a "inventées. Dans des cas pareils il ne s'agit "que de grouper les faits avec une certaine "vraisemblance et l'on obtient le but désiré."

Néanmoins on suppose d'autre part que ses rapports très intimes avec Marie de Hirschheim auraient pu l'amener à la connaissance de certains secrets dont elle-même avait pénétré le mystère aux temps de sa liaison avec le marquis [illegible] et, de plus, que certains mots échappés à Hennenhofer qui se trahissait quelquefois, ne seraient pas étrangers au

détails que renferme sa brochure.-
Garnier resta longtemps à Londres et y obtint même un emploi obscur qu'il perdit plus tard par sa mauvaise conduite.- Il était continuellement criblé de dettes et se trouvait parfois dans une affreuse misère.- Le gouvernement badois ayant publié en 1848 une amnistie générale, Garnier n'en profita pas de suite. Il ne revint qu'en 1849, au moment de la révolution, et, chose étrange, il n'y prit aucune part active.- Il resta paisiblement à Freiburg, puis à l'entrée des troupes prussiennes, il se retira en Alsace.- En 1850, il revint à Freiburg dans un état de dénuement complet. M.r Uria, le directeur de la ville, l'envoya en prison.- mais comme il ne s'était mêlé en aucune façon au mouvement révolutionnaire de 1849, on se vit obligé de lui accorder son élargissement et on le fit reconduire à Rastatt. Quelque temps après, ayant dit quelque chose en public contre le grand duc Léopold

il fut de nouveau incarcéré à Bruchsal et tomba malade en prison. — Les personnes qui s'intéressaient à lui obtinrent la [illegible] transporté à l'hôpital d'Heidelberg. C'est là qu'il mourut et après son décès on ne trouva rien d'intéressant dans ses papiers.

[illegible] cet homme animé de passions perverses et appartenant à un parti [illegible] dans le choix de ses moyens avait évidemment un grand intérêt à calomnier pour l'effacer la maison régnante dans son pays. — Mais d'un autre côté, cet homme avait vécu dans l'intimité de Hennhofer [illegible] à la cour.

Pour ce qui est de Hennhofer voici ce que j'ai appris de source certaine. Au printemps de 1812, il était

mon commis dans une librairie à
Fribourg — mais au mois de septembre
de la même année, il occupait déjà
la place de petit berger chez le
baron de M. Charles. Dans le temps de
sa disgrâce on l'entendit souvent
à Fribourg répéter les paroles sui-
vantes: "Si je disais un mot,
"peut être que ma tête sortirait
"de mon sac, mais on tomberait
"bien bas dans la petite ville
"(Cochinchine," Une fois il s'exprima
ainsi devant un de ses amis: "vous
"savez bien ce qu'on dit de moi.
"L'homme lutte en vain, la nécessité
"le brise. Quand on m'ordonne de
"traverser une étable remplie de
"pourceaux, il faut bien que je passe
"néanmoins je ne me sens pas souillé
"pour cela!" — Il détestait que les
étrangers attirés par la triste et
mystérieuse renommée de son nom,
fissent des efforts pour apercevoir son
visage. — Toutes les fois qu'il en ren-
contrait sur le seuil de sa porte, il
leur lançait ces mots: "Que me voulez-

« vous ? suis-je donc devenu une chry-
« salide ? Aha ! vous avez apparemment
« lu que j'étois un meurtrier, c'est
« ce qui vous fait venir ici » Il habita
quelque temps à Würtzburg ; il
paraît certain que durant la nuit, sur
une nacelle, il traversait le Rhin,
pour se rendre à de mystérieuses in-
[illegible]ences, et comme, après sa mort, on
trouva dans un paquet cacheté parmi
ses papiers, une lettre de [illegible]
fort menaçante et lui demandant de
l'argent, on suppose qu'il allait voir
sur l'autre rive du fleuve ce même
personnage et que par des secours il
obtenait son silence. Ce même paquet
renfermait encore une autre lettre écrite
par un certain Seidel, [illegible], plus
ancien [illegible] et qui, de même
que la première demandait de l'argent
mais en le réclamant plutôt comme
le prix d'un crime commis et bien
connu d'[illegible] - [illegible]
[illegible] à Freiburg en 1850.

Ici je me permettrai de faire
remarquer, a [illegible] [illegible] [illegible].

que s'est depuis son départ et par une voie différente, que je suis arrivé à rencontrer de nouveau les traces du paquet cacheté contenant deux lettres.

Désormais l'existence de ces deux lettres, l'une de Garnier, l'autre de Vendiet, ne me paraît plus souffrir aucun doute. C'est un fait que je suis venu de considérer comme constant, réel, positif.

La conviction qui résulte pour moi de tous ces renseignements est qu'Hennekôte était en proie à de violents remords et qu'il avait dû tremper dans l'accomplissement d'un crime soit qu'il l'eût exécuté lui-même, soit qu'il n'en eût été que le complice ou le confident.

Il n'y a que le texte même de ces deux lettres qui pourrait fournir des éléments plus précis. Comme indubitablement elles existent, la difficulté de se les procurer ne me semble pas insurmontable.

Je n'ai pas encore en main la brochure imprimée à Zursach, mais je sais qu'elle est en route et je vais la recevoir un de ces jours.-

J'ai assez fatigué tes yeux et l'attention

de votre Altesse Impériale pour ne pas sentir qu'il faut que je mette un terme à ce long rapport.

Veuillez me permettre Madame de déposer à vos pieds l'expression de l'hommage respectueux et du dévouement sans bornes

avec lesquels
j'ai l'honneur d'être, Madame
de votre Altesse Impériale et Royale
le plus humble et obéissant
Serviteur
S. K.

24 rue de Penthièvre
Paris. 1857. a 15 Décembre

P.S. Ce n'est qu'aujourd'hui que je trouve une occasion sûre pour Nice. J'en profite pour faire passer à V. Alt. Impér. la brochure que j'ai reçu dans l'intervalle. Je l'ai lue et la trouve digne de votre attention, Madame. C'est un résumé de tous les bruits qui ont couru en Allemagne, depuis 1814 jusqu'à 1828, sur les mystérieuse événements qui s'étaient passés tant à la cour de Carlsruhe qu'à Hochsal et à Ansbach. Je ne doute pas un seul moment qu'il n'y ait beaucoup

a just trouvé dans cet opuscule qu'on a hésité à mange[r] le plus amanuisquement possible — je n'ajoute aucune foi aux apparitions de la Reichsgräfinn venant déguisée en dame blanche, enlever un enfant nouveau né de son berceau. Je ne puis admettre la complicité de Lord Stanhope dans le dénouement du drame lugubre qui se dénoue par l'assassinat d'Anspach. mais, avouez qu'il y a mille détails sur le grand Duc Louis, sur le Grand Duc Léopold et sur Hennehofer qui m'ont surpris et que seule vous Madame vous pouvez apprécier à leur juste valeur. De plus il y a à la fin des pièces justificatives d'une haute importance toutes extraites des archives de la justice de Zurich. Un étudiant appelé Lessing et gagné pour servir d'espion à la Prusse ayant été assassiné en Suisse par des démocrates allemands en 1835. la justice criminelle de Zurich entendit les dépositions de beaucoup de refugiés soupçonnés de participation dans ce crime. Un certain Sailer, exilé Badois élève en pharmacie, se trouvait alors à Zurich. On fouilla dans ses papiers et on y prit plusieurs lettres écrites par Hennehofer

Toutes ces lettres vous les trouverez Madame, aux dernières pages de la brochure. - Il résulte de leur lecture que ce Sailer, ancien aide d'un apothicaire à Kippenheim, y avait fait la connaissance de Hennehofer - que plus tard, forcé de fuir, il s'était lié, en Alsace avec Garnier. - que Garnier l'employait à répandre les exemplaires de sa brochure en Allemagne par la voie de Strasbourg qu'Hennehofer, pour empêcher ce débordements d'accusations dirigées contre lui, cherchait à corrompre Sailer - que Sailer promettait à Hennehofer de détourner tous les exemplaires destinés au pays de Bade, d'espionner Garnier et les réfugiés Badois et, qu'en même temps, il trompait et trahissait Hennehofer. C'était un faux-frère pour tous les partis. - Hennehofer se donnait l'air de suivre les traces des sociétés secrètes à l'aide de cet homme, mais au fond, il l'employait comme un antidote au poison dont Garnier ne cessait de l'abreuver. Il en usait comme d'un bouclier contre Garnier. - Sailer exploitait Hennehofer toutes les fois qu'il en avait l'occasion. - Hennehofer le ménageait infiniment et lui prodiguait parfois

des expressions de tendresse vraiment paternelle.
- Evidemment Sailer devait être maître de certains secrets d'Hennehofer - Tout cela me prouve que le signataire d'une des lettres qui renfermait le paquet cacheté trouvé à Freiburg après la mort d'Hennehofer, ne peut être autre que ce même Sailer - On avait prononcé devant moi un nom que j'avais pris pour Saidel - mais à n'en plus douter après la lecture de ces pièces, c'est bien F. Sailer, élève en pharmacie originaire de Lippenheim, près Mahlberg, qui a écrit la lettre pleine de menaces et demandant une récompense, qui de Freiburg a passé par Carlsruhe et aujourd'hui repose en Bohême - Je pense que tout ce qu'a écrit Garnier se retrouve bien mieux coordonné dans cette dernière brochure et qu'en outre, elle renferme de nouveaux détails et de nouvelles appréciations - Votre Altesse Impériale lira et jugera par elle-même.